

Stenogrammid

VIII Riigikogu, II Istungjärk, täiskogu korraline istung

Neljapäev, 21.09.1995, 10:00

Toimetatud

Eelnõude ja arupärimiste üleandmine

1. Päevakorrast

2. Otsuse "Lea Laarmaa Riigikohtu liikme ametisse nimetamine" eelnõu arutelu

3. Põllumajandussaaduste ja -toodete turu korraldamise seaduse eelnõu teine lugemine

10:00 Eelnõude ja arupärimiste üleandmine

10:00 Esimees

Tere hommikut, lugupeetud kolleegid! Kui teil on soovi üle anda eelnõusid või arupärimisi, palun registreeruda. Vabariigi Valitsuse esindaja proua Ülle Aaskivi, palun!

10:00 Ü. Aaskivi

Lugupeetud esimees, austatud Riigikogu liikmed! Vabariigi Valitsus annab Riigikogu menetlusse põhiseadusest tulenevate seaduste eelnõud: eriolukorra seaduse eelnõu ja erakorralise seisukorra seaduse eelnõu. Ettekande nimetatud eelnõude kohta teeb justiitsminister Paul Varul.

10:00 Esimees

Juhtivkomisjon on põhiseaduskomisjon. Kolleeg Andres Varik.

10:00 A. Varik

Austatud juhataja, lugupeetud Riigikogu liikmed! Maarahva Erakonna ja Põllumeeste Kogu nimel esitan Riigikogule menetlusse tulumaksuseaduse muutmise seaduse eelnõu.

10:00 Esimees

Juhtivkomisjon on rahanduskomisjon. Kolleeg Rein Järlik.

10:00 R. Järlik

Austatud esimees, austatud kolleegid! Metsakapitali seaduse § 13 alusel algatab Riigikogu keskkonnakomisjon Riigikogu otsuse "Riigikogu esindaja Metsakapitali Nõukogus" eelnõu. Eelnõu on koos seletuskirjaga.

10:00 Esimees

Aitäh! Otsuse eelnõu juhtivkomisjon on keskkonnakomisjon. Kolleeg Vambo Kaal.

10:00 V. Kaal

Austatud esimees, lugupeetud kolleegid! Mul on peaministrile üle anda kaks arupärimist, mõlemad on maareformi kohta. Üks puudutab maa hindamise seadust, mis näeb ette, et valitsus kehtestab soodustuste rakendamise korra maa ostueesõigusega erastamisel ja asendamisel ning maa erakorralise hindamise korra. Neid valitsus siiani millegipärast teinud ei ole. Teine arupärimine puudutab maade tagastamist kaardimaterjali alusel, mis on lubatud praegu kehtiva maakatastriseadusega. Millegipärast see ei toimi. Samuti puudutab see arupärimine lisaraha eraldamist maade tagastamiseks.

10:00 Esimees

Mõlemad arupärimised saadetakse seadusega ettenähtud korras härra peaministrile. Suur tänu! Kohaloleku kontroll. Kohal on 78 Riigikogu liiget, puudub 23.

1. 10:00 Päevakorrast

10:00 Esimees

Austatud kolleegid, mõni sõna tänasest päevakorrast. Me alustame nädala päevakorra 8. punktiga, Riigikogu juhatuse algatatud Riigikogu otsuse "Lea Laarmaa Riigikohtu liikme ametisse nimetamine" eelnõu aruteluga, seejärel on Riigikogu maaelukomisjoni algatatud põllumajandussaaduste ja -toodete turu korraldamise seaduse eelnõu teine lugemine. Austatud kolleegid, vastavalt Riigikogu kodukorra seaduse §-le 107 ja meie protseduuris väljakujunenud tavale Riigikohtu liikme ametisse nimetamisel selgitaksin väga lühidalt protseduurilist käiku. Ettekande teeb Riigikogu esimehe asetäitja Arvo Junti, seejärel saab kaasettekandeks sõna õiguskomisjoni esimees Daimar Liiv. Siis teeb kaasettekande Riigikohtu aseesimees härra Jaano Odar ja pärast teda astub Riigikogu kõnepulti proua Lea Laarmaa.

2. 10:00 Otsuse "Lea Laarmaa Riigikohtu liikme ametisse nimetamine" eelnõu arutelu

10:00 Esimees

Austatud kolleegid! Alustame Riigikogu juhatuse algatatud Riigikogu otsuse "Lea Laarmaa Riigikohtu liikme ametisse nimetamine" eelnõu aruteluga. Ettekandeks palun Riigikogu kõnepulti Riigikogu esimehe asetäitja kolleeg Arvo Junti.

10:00 A. Junti

Lugupeetud esimees, Riigikogu liikmed! Lähtudes Eesti Vabariigi põhiseaduse § 65 8. punktist ja Riigikogu kodukorra seaduse §-st 50, on Riigikogu juhatus esitanud Riigikogu menetlusse Lea Laarmaa Riigikohtu liikme ametisse nimetamise otsuse eelnõu. Vastav protseduur on reglementeeritud eespool nimetatud normatiivsete aktidega. Selle otsuse eelnõu esitamisega Riigikogule aktsepteerib Riigikogu juhatus neid materjale, mis on Riigikogu juhatuse käsutusse saabunud Riigikohtult ja vastavate komisjonidelt, kes Riigikohtu liikmete väljavalimisega tegelevad. Riigikogu juhatus soovib vastu võtta Riigikogu otsuse Lea Laarmaa Riigikohtu liikmeks nimetamise kohta.

10:00 Esimees

Suur tänu, Arvo Junti! Kolleegid, palun, kas on küsimusi? Ei ole. Kaasettekandeks palun kõnepulti õiguskomisjoni esimehe Daimar Liivi.

10:00 D. Liiv

Lugupeetud juhatus! Austatud kolleegid! Riigikogu on oma töö jooksul ametisse nimetanud Riigikohtu liikmed. Esimese katsega õnnestus meil ametisse nimetada 11 liiget. Hiljem on Riigikohtu koosseisu täiendatud ning ta on jõudnud 16 liikmeni, tõsi küll, sel kevadel me vabastasime ühe Riigikohtu liikme ametist omal soovil ja nii oli pärast seda vabastamist Riigikohtus kaks vaba kohta. Vastavalt seadusele kuulutas Riigikohtu esimees välja konkursi nende kohtade täitmiseks ja selle konkursi tulemusel esitas ta 17. septembril Riigikogu esimehele härra Toomas Savile ettepaneku nimetada Riigikohtu liikmeks Lea Laarmaa. Pärast selle ettepaneku saamist algatas Riigikogu juhatus vastava Riigikogu otsuse eelnõu ja nagu on tavaks saanud, määrati selle eelnõu juhtivkomisjoniks Riigikogu õiguskomisjon. Nende andmete põhjal, mis meile olid kättesaadavad ja mis me suutsime ise juurde hankida, valmistas Riigikogu õiguskomisjon ette oma istungi, mis toimus sel teisipäeval. Ühe päevakorrapunktina oli sel istungil arutusel ka eelnimetatud eelnõu. Istungist võtsid osa Riigikogu õiguskomisjoni liikmed Daimar Liiv, Priit Aimala, Viktor Andrejev, Ignar Fjuk, Jürgen Ligi, Tõnis Seesmaa ja Mai Treial. Puudusid Vahur Glaase ja Karin Jaani. Sellel istungil me tutvusime ühe tunni jooksul kandidaadiga, esitasime talle küsimusi, saime neile vastuseid. Kahjuks on Riigikogu täiskogul vastavalt meie kodukorrale võimalus

saada vastuseid ainult 20 minuti jooksul. Seetõttu ma loodan, et õiguskomisjoni liikmed, kes sellel istungil osalesid, on piisavalt informeerinud kõiki fraktsioone ja need küsimused, mis Riigikogu õiguskomisjoni liikmetel veel jäid, esitavad võib-olla fraktsioonide esindajad või need saadikud, kes fraktsioonidesse ei kuulu. Seda eelnõu arutades peaks kõigile siiski üks asi selge olema: kui me hääletame selle otsuse poolt, saab proua Lea Laarmaa Riigikohtu liikmeks ja vastavalt meie seadustele nimetatakse Riigikohtu liikmed, üldse kõik kohtunikud ametisse eluaegselt. Võib-olla sellest ka see pikk ja põhjalik küsimuste esitamine komisjonis, loodetavasti esitatakse küsimusi ka saalis. Ma tuletan kõigile veel kord meelde, et ametisse nimetame me riigikohtunikud eluks ajaks ja riigikohtunike käes on ka võim meie teatud otsuseid kas täiesti tühistada või osaliselt tühistada, nii et selles suhtes ma loodan väga, et te kõik saate aru, millega täna tegemist on. Nüüd õiguskomisjoni enda muljetest ja arusaamisest, mis selle intervjuerimise käigus välja kujunes. Proua Lea Laarmaa on olnud kohtunik 13 aastat, enne seda töötas ta mitmes kohas juristina. Komisjon leidis, et tema professionaalse ettevalmistuse kohta mingisuguseid etteheiteid ei ole ja et tal on riigikohtuniku koha täitmiseks piisav ettevalmistus. Loomulikult tutvusime ka Riigikohtu liikme kandidaadi inimlike omadustega ja peab ütlema, et kõigile komisjoni liikmetele jäi proua Lea Laarmaast väga hea mulje. See kajastus ka selles otsuses, mille me langetasime. Nimelt langetas õiguskomisjon pärast arutelu otsuse teha Riigikogule ettepanek eespool nimetatud otsuse eelnõu vastu võtta ehk nimetada proua Lea Laarmaa Riigikohtu liikmeks. See on komisjoni poolt kõik. Aitäh!

10:00 Esimees

Suur tänu, Daimar Liiv! Kolleegid, palun, kas kaasettekandjale on küsimusi? Ei ole. Kaasettekandeks Riigikohtu poolt palun kõnepulti Riigikohtu esimehe asetäitja härra Jaano Odari.

10:00 J. Odar

Lugupeetud juhataja, lugupeetavad Riigikogu liikmed! Lubage mul teile esitleda riigikohtuniku kandidaati proua Lea Laarmaad, kelle kohta võin öelda ainult häid sõnu. Tunnen Lea Laarmaad juba 1972. aastast, kui ta alustas tööd tsiviilõiguse ja -protsessi kateedris laborandina, ühtlasi tudeerides kaugõppes õigusteadust. Mitte igaüks ei tule toime paralleelse õppimise ja tööga, juba see peaks proua Laarmaad iseloomustama. Hiljem töötas ta majandites juristina ning temast sai kohtunik. Mis puutub temasse kui kohtunikku, siis ma arvan, et ta on väga vastutustundeline jurist ka kohtunikuna ja tunnetab suurepäraselt vastutust, mis tal on kohtunikuna lasunud, ja seda veelgi suuremat vastutust, mis sellel juhul, kui teie oma jaa-sõna ütlete, hakkab tal lasuma Riigikohtu liikmena. Lubage mul ainult soovitada teile öelda "jah". Tänan!

10:00 Esimees

Suur tänu härra Jaano Odarile! Kolleegid, palun küsimused. Kolleeg Vootele Hansen.

10:00 V. Hansen

Aitäh! Austatud Riigikohtu liige, mul on teile kui Riigikohtu esindajale küsimus. Praegu on Riigikohtus, eks ole, kaks vakantset kohta. Kas on mõte välja kuulutada konkurss ka viimasele vakantsele kohale ja kuidas Riigikohus ise kavatseb seda küsimust käsitleda või on kavatsus jätta see koht pikemaks ajaks vakantseks?

10:00 J. Odar

Tänan! Esiteks, meil oli kõige teravam olukord tsiviilkolleegiumis, sest, nagu teada, tuli Tiit Kollom perekondlikel, isiklikel põhjustel tagasi Tallinna ja töötab siin ringkonnakohtus. Seetõttu leidsime kõigepealt kandidaadid tsiviilkolleegiumi. Pärast seda, kui meil on õnnestunud komplekteerida tsiviilkolleegiumis tekkinud auk, kui nii võib ütelda, on meil kavatsus komplekteerida lähemas tulevikus ka see viimane, praegu veel vakantne koht.

10:00 Esimees

Tänan! Riigikogu liikmetel härra Odarile rohkem küsimusi ei ole. Järgmisena palun Riigikogu kõnepulti riigikohtuniku kandidaadi proua Lea Laarmaa. Proua Lea Laarmaa, teil on oma programmilise kõne esitamiseks aega 10 minutit.

10:00 L. Laarmaa

Lugupeetud esimees ja austatud Riigikogu liikmed! Astudes täna teie ette Riigikohtu liikme kandidaadina, peaksin kõigepealt tänama usalduse eest, mida osutasid mulle Riigikohtu üldkogu ja Riigikogu õiguskomisjon. Minu eluloost on siin räägitud ja natuke on kirjeldatud ka minu töökäiku, seetõttu arvan, et seda korrata ei ole vaja ja ma olen valmis vastama teie küsimustele.

10:00 Esimees

Suur tänu! Austatud Riigikogu liikmed! Fikseerin kellaja, 10.18, küsimusi saab esitada 20 minuti jooksul. Kolleeg Tiit Sinissaar.

10:00 T. Sinissaar

Aitäh, härra esimees! Austatud proua Laarmaa, minu küsimus lähtub sellest, et Eesti seadusandlus areneb ja muutub praegu väga kiiresti. Kui me peame silmas, et me kavatseme ühineda Euroopaga, siis võib arvata, et kiire areng ja muutumine kestab veel päris pikka aega. Seega Riigikohtu kui kõige kõrgema kohtuinstantsi liikmetelt peaks eeldama peale hea seaduste tundmise ka mingisugust kindlat õigusfilosoofilist kontseptsiooni, kuna nad teatud mõttes loovad pretsedente ja mingis mõttes ka arendavad seadusandlust. Missugused on need põhilised õigusfilosoofilised seisukohad, millest te lähtuksite, kui teid Riigikohtu liikmeks valitaks?

10:00 L. Laarmaa

Õigusfilosoofilised seisukohad? Ma siiski arvan, et üks Riigikohtu liige ei tööta välja õigusfilosoofiat, kuid töötades pikki aastaid esimese astme kohtus, on mul välja kujunenud teatud printsiibid. Riigikohus ja kohus üldse ei ole seadusandja, seda olete, lugupeetud Riigikogu liikmed, teie. Riigikohus ja täpselt samamoodi esimese astme kohus on tegelikult seaduse rakendajad. Niisuguseid seadusi, nagu parlament on vastu võtnud, tuleb Riigikohtul igapäevaelus kasutada ja neid ka rakendada. Uue kohtureformi käigus on muidugi tekkinud väga palju probleeme seaduste vastuolulisuse tõttu. Aga ma arvan siiski, et need kõik on aja möödudes välditavad. Riigikohtul on õigus luua pretsedenti, seda õigust on Riigikohus paar korda juba kasutanud ja seda on rakendanud ka esimene aste.

10:00 Esimees

Suur tänu! Kolleeg Tiit Käbin.

10:00 T. Käbin

Täna, härra esimees! Lugupeetud proua Lea Laarmaa, kuidas te suhtute erikohtute moodustamisse, mis vaataksid läbi maffia kuritegevusega seotud asju? Vahepeal serveerisid kõrged riigitöötajad seda ideed umbes sellisel kujul, et see on hädavajalik, ilma selleta me ei saa, ja umbes nii, nagu oleks parlament selle otsustanud ja kõik ettevalmistused käivad. Kuidas te suhtute sellise kohtu loomise vajadusse?

10:00 L. Laarmaa

Aitäh! Kohtunikud ei ole erikohtute küsimust arutanud ei omavahel ega ka kohtunike ühingu, kuid ma võin avaldada siin oma isiklikku arvamust. Ma olen selle mõttega moodustada kuritegelike gruppide jaoks erikohtud tuttav ajaleheartiklite kaudu. Mõnes mõttes võib seda mõtet siiski kaaluda, arvestades, et enamik kohtunikke töötab esimese astme kohtutes praegu kõige kauem kaks aastat, siis võib tekkida probleeme. Aga ma arvan, et praegu on probleem rohkem turvameetmetes kui õigusliku lahendi saamises. Seoses diplomitööga, mis tehti Viljandi Maakohtus selle kohtu praktika alusel -- tööõiguse valdkonnas oli kaks diplomitööd, -- tutvusin rohkem ka tööõiguse valdkonnaga. Võib-olla võiks kaaluda mõtet teha tööõiguse probleemide lahendamiseks erikohus. Juttu on olnud noorsookohtu tegemisest, aga ma küll ei näe vajadust arutada noorsoo asju erikohtus. Seda on võimeline tegema ja teebki piisavalt korralikult praegu esimese astme kohus. Ma ise olen juba aastaid spetsialiseerunud alaealiste kuritegude kriminaalasjade arutamisele, on peetud võimalikuks ja vajalikuks, et seda teeks rohkem naiskohtunik kui meeskohtunik, kuna tema saab alaealiste probleemidest rohkem aru. Ka praegu on meil naiskohtunik, kes arutab põhiliselt alaealiste kuritegusid.

10:00 Esimees

Tänan! Kolleeg Paul-Eerik Rummo.

10:00 P.-E. Rummo

Aitäh! Lugupeetud proua Laarmaa! Nagu kõik on märganud, on Eesti ühiskonnas ikka skandaalselt esile kerkimas või esile kerkinud surmanuhtluse teema. Kindlasti muutub see veel aktuaalsemaks, kui meie laudadele ilmub uus kriminaalseadustik eelnõuna ja kui me hakkame astuma Euroopa Liitu. Missugune on teie suhtumine sellesse teemasse?

10:00 L. Laarmaa

Surmanuhtluse teema on olnud päevakorral mitmeid aastaid. Juristina arvan, et kui me hakkame astuma Euroopa Liitu, peame oma seadused Euroopa Liidu seadustega kooskõlla viima ja sellisel juhul tuleks surmanuhtlus kaotada. Aga ma ütleksin siin välja ühe alaealise mõtte, selle ütles eile minu poeg: kurjategija ei mõtle mitte kunagi, milline karistus tema teole järgneb. Selles on see mure, see häda, aga eluaegne vanglakaristus on kurjategijale siiski raskem kui surmanuhtlus. Riigi seisukohalt on see väga kallis.

10:00 Esimees

Tänan! Kolleeg Enn Tarto.

10:00 E. Tarto

Aitäh! Lugupeetud esimees, lugupeetud proua Laarmaa! Arvestades, et te olete jurist, on teie elulookirjeldus küllaltki meeldiv. Siiski tahaksin ühte asja täpsustada. Siin on öeldud, et te astusite NLKP liikmeks 1983. aastal, ja järgmisest lausest ilmneb, et te seal enam ei ole. Võib-olla täpsustaksite, mis ajast te enam NLKP liige ei ole. Aga põhiküsimus on see: kas ma võin aru saada nii, et NLKP liikmeks astumine oli kuidagi seotud teie töökohaga ja teil nagu ei olnud tahet üles ehitada kommunistlikku ühiskonda ja sellest tulenevalt teil ei ole ka mingit sisemist viha mittekommunistide ja vabadusvõitlejate vastu? Ma tahaksin küsida, kas te mittekommuniste praegu vihkate või mitte? Saage aru, me oleme väga raskes olukorras, sest enamik kohtunikke on endised kommunistid.

10:00 L. Laarmaa

Aitäh! Varem töötanud kohtunikest töötab praegu 1/3 ja mina olen üks neist. See on õige, et 1982. aastal esitati mind rahvakohtuniku kandidaadiks. Kohtunikuna ei saanud töötada see, kes ei olnud NLKP liige. Mul on see dokument alles, seda ei ole minult ära võetud, ja ma ei tea, kas ma olen NLKP liikme pileti ära visanud, aga seal on tõesti kirjas, et ma astusin NLKP liikmekandidaadiks 1982. aastal ja liikmeks võeti siis, kui ma töötasin juba kohtunikuna, 1983. aastal. See ei olnud eesmärk iseenesest, lihtsalt varem ei saanud kohtunikuna töötada, kui ei olnud NLKP liige. 1983. aastast kuni 1990. või 1991. aastani, kui me ühiselt NKLP-st välja astusime, avaldused kirjutasime, oli meil NLKP rakuke, nagu, ütleme, kohtu ja prokuratuuri ühisrakuke, ja me arutasime seal mitte NLKP ja kommunistliku partei põhi- ja päevasuundi, vaid me arutasime õiguskorda rajoonis. See oli põhiline. Prokurör kandis ette ja me analüüsisime, kuidas meil rajoonis õiguskorraga on. Ma ei ole kellegagi vihavaenus ja ma arvan, et mul vihavaenlasi eriti ei ole. Aga kohtunikuna ma ei tohi vahet teha, kes millisesse parteisse kuulub, kellel milline usutunnistus on. Ma arvan, et ma olen püüdnud ja saanud sellega hakkama, et kohtulaua ees on kõik inimesed võrdsed olnud.

10:00 Esimees

Tänan! Kolleeg Kalev Kukk.

10:00 K. Kukk

Suur aitäh! Lugupeetud proua Lea Laarmaa, milline on teie hinnang või seisukoht Riigikohtu põhiseaduslikkuse järelevalve kohtukolleegiumi kevadise otsuse suhtes, mis puudutab endisele ETKVL-ile kuulunud elamufondi õiguslikku staatust ehk, laiemalt öeldes, pseudokooperatiivse ETKVL-i staatust üldse?

10:00 L. Laarmaa

Ma olen seda lahendit lugenud ja olen kursis ka Riigikohtu esimehe härra Maruste selgitusega, kuigi ma arvan, et kohtunik kohtuotsuseid ei selgita. Ma olen härra Marustega ühel seisukohal. Kohtunik loeb seadust. Ka meie loeme seadust valjusti, mitte silmadega, vaid valjusti. Ma olen lugenud kümme korda ja valjusti, et aru saada, mis selles tekstis kirjas on. Ja kui me leiame, et see seadus ütleb konkreetset ja täpselt, siis kohus seda seadust ka rakendab ja me ei saa laskuda emotsioonidesse. See on minu arvamus. Ma ei hakka lahendit analüüsima. Ka meil esimeses astmes on olnud probleeme sellega, et mõnikord löövad emotsioonid kohtuistungil üle pea, aga kohtunik ei saa otsuse tegemisel sellest lähtuda, ta saab lähtuda ikkagi ainult seadusest ja muidugi ka oma siseveendumusest ja südametunnistusest. Tihtipeale on see võib-olla natuke vastuoluline, aga seaduse tekstis on kirjas ja midagi teha ei ole. Ma olen mitu korda mõelnud, miks see seadus on sellisel kujul vastu võetud, aga ometi ma pean seda kohaldama, rakendama. Ma arvan, et 20 minutit ei ole piisav aeg, et selle üle arutleda.

10:00 Esimees

Tänan! Kolleeg Tunne Kelam.

10:00 T. Kelam

Lugupeetud proua Laarmaa! Mind huvitaks teie suhtumine eri õigussüsteemidesse. Riigikohtu esimees härra Maruste on tõstnud esile minu meelest anglo-ameerika õigussüsteemi eeliseid Kontinentaal-Euroopa süsteemi ees. Milline on teie seisukoht, kas teil on eelistusi või kuidas te suhtute?

10:00 L. Laarmaa

Ma olen selle probleemiga kursis, kuna ma olen härra Maruste loenguid kuulanud ja ka juriidikas seda probleemi lugenud, samuti oli meil möödunud aastal Kohtunike Ühingu raames nõupidamine, kus me hääletasime selle poolt, et esimese ja teise astme kohtud oleksid Riigikohtu alluvuses majanduslikult, administratiivselt -- selles mõttes majanduslikult. Probleem iseenesest oli terav. Ma ei hakka siin kedagi kritiseerima, aga ma võin öelda, et 1991. aastast kuni 1993. aastani ei tegelnud kohtuga mitte keegi. 1993. aastal tunnetasime esimest korda, et on olemas Vabariigi Valitsus, Justiitsministeerium. Selle töö tulemust võib kaks aastat hiljem näha Viljandi Maakohtu kohtuhoone näol, mis on praktiliselt remonditud, töötingimused on tunduvalt paranenud. Kohtunikuna olen hääletanud selle poolt, et esimese ja teise astme kohus oleksid ka majanduslikult ja administratiivselt Riigikohtu all. Kuid põhiprobleem on selles, ja see ei ole tänaseni lahenenud, et ei ole ühtset organit, kes kohtutega tegeleks. Praegu peab kohtu esimees, soovides kohut hästi juhtida, käima ministeeriumis vähemalt viies osakonnas.

10:01 Esimees

Tänan! Kolleeg Toivo Jürgenson.

10:01 T. Jürgenson

Aitäh! Lugupeetud proua Laarmaa! Õigussüsteemi eksituste ja vigade tõttu on mõistetud isikutele kompensatsioone ja need kompensatsioonid on seni välja makstud valitsuse reservfondi arvelt. Seni on need kompensatsioonid ulatunud kuni sadade tuhandete kroonideni, aga need summad võivad tunduvalt tõusta. Missugune on teie isiklik arvamus, kas oleks mõtet sellel mingi piir kehtestada ja kuidas võiks selline kulutus olla prognoositud riigieelarves ning millisel real?

10:01 L. Laarmaa

Aitäh! See on niisugune probleem, millele ma kohtunikuna ei ole varem mõelnud. Aga ma arvan, et kui riigieelarvest on kohtu-uurimise, politsei vigade tõttu makstud rahasummasid kannatanule, süüdistatavale kohtualusele ja neid rahasid ei ole riigieelarvest tagastatud, siis tõenäoliselt ei ole tegemist konkreetset kellegi füüsilise isiku veaga. Rohkem võib olla küsimus seaduse tõlgendamises ja tõendite hindamises. Ka meie kohtus on kohtualuseid õigeks mõistetud. Arvan, et probleem laheneb, kui ülaltpoolt uurimisaparaati natuke toetataks. See kontingent, ka politseitöötajad, vahetuvad nii kiiresti, et nad ei jõua sellesse süsteemi sisse eladagi. Täpselt samamoodi on praegu uurimisaparaadiga.

Ma arvan, et probleem on rohkem selles. Võib-olla tõesti peaks olema mingi kindel summa, aga see piiraks jälle õigeksmõistetavate õigusi. Kui tal on nii suured nõudmised, ta tõendab need nõudmised, siis ei saa ju kindlat summat panna, näiteks sätestada, et riik hüvitab ainult 50 000 ja mitte rohkem. See on probleem, mille üle tuleb veel mõelda.

10:01 Esimees

Täna! Kolleeg Vootele Hansen, teine küsimus.

10:01 V. Hansen

Aitäh! Austatud proua Laarmaa! Minu küsimus lähtub sellest, et teie, nagu ma aru saan, saate tsiviilkolleegiumi liikmeks, kui Riigikogu nii otsustab. Riigikohtu tsiviilkolleegiumi otsusest hakkab sõltuma tõenäoliselt paarikümne aasta pärast meie tsiviilseadustiku korrigeerimine kogemuste ja praktika varal. Samas on meil praegu reformide aeg, üheaegselt loome osade kaupa uut tsiviilseadustikku ja viime ellu mitmeid reforme. Tavalist, normaalset elu korraldav tsiviilseadus ja reformiseadused on niikuinii omavahel vastuolus. Näiteks perekonnaseadus viitab, mis juhtudel võib rakendada ajaloos kehtinud perekonnaseadusi näiteks mingite vanade asjade kohta, samamoodi tuleb koos restitutsiooniga päevakorda mitmeid keerulisi vaidlusi, mis jäid 1940. aastal pooleli ja võivad ulatuda eelmisse sajandisse. See teeb väga tähtsaks seaduse tõlgendamise. Ma sain teie vastusest aru, et te pooldate rohkem tekstilist tõlgendamisviisi, aga kas te peate võimalikuks lähtuda mõnikord ka seadusandja tahtest ja milliseid meetodeid te pooldate seadusandja tahte väljaselgitamiseks keerulisematel juhtudel? Kas peate ka sellist tõlgendamisviisi võimalikuks?

10:01 L. Laarmaa

Aitäh! Ma vastaksin sellele küsimusele, lähtudes just küsimuse viimasest osast. Seadusandja tahte loeb kohtunik välja seadusest. Kui see on kirjutatud kuhugi ridade vahele või on jäänud üldse kirjutamata, siis kahjuks kohtunik seda sealt välja ei loe. Kui võeti vastu omandireformi aluste seadus, siis jäid mul selles mitmed kohad arusaamatuks. Keegi ei teinud minule kui kohtunikule kohustuseks uurida välja, milline oli seadusandja tahe. Siis ma tõesti käisin ja otsisin seda seadusandja tahet nii ministeeriumist kui ka Tartu Ülikoolist, et saada teada, kes oli selle seaduseelnõu autor ja kelle käest ma saaksin teada, mida seadusandja selle lause juures mõtles või tahtis. Kas see meetod on õige või vale, aga tol korral see asja lahendas, ma sain targemaks. Aga kas kohtunik peab seda tegema, ma ei tea. Ma arvan, et probleem on hoopis selles, et kui Riigikogusse tuleb seaduseelnõu, siis peaks selle juures olema ka kas sellesama seaduse rakendusotsus või kui on lahknevused jäänud, siis kommentaarid, selgitused, aga praegu nii ei ole. Ma võiksin näiteks tuua 1995. aasta 1. jaanuarist kehtiva perekonnaseaduse, kuna küsija sellele viitas. Me ei tohi rakendada vana abielu- ja perekonnakoodeksit ja mina isiklikult olen vähemalt kümnel korral olnud hädas sellega, et ma ei tea näiteks lapsendamise otsust. Avaldused tulevad kohtusse, kuidas ma pean lapsendamise avaldust protsessuaalselt läbi vaatama? Seda korda ei ole ja ei ole tänaseni. Eestkoste määramine, mis tuli kohtusse -- avaldused tulevad, korda pole. Kas ma teen valesti või õigesti? Küsimus kerkis sellesama seaduse raames. Kui seadus ei keela ja seal seaduses ei ole märgitud, kas siis kohus võib rakendada seda, mida kirjas ei ole ja mida ei keelata? Nüüd tuleb välja, et ei ole võimalik. Nii et probleeme on. Minu arvates peaksid selgitused ja ka kommentaarid juures olema, sest praegu tõesti ei loe seadusest välja kõike, mida seadusandja on ette näinud või selle all mõelnud.

10:01 Esimees

Suur tänu, proua Laarmaa! Lugupeetud kolleegid, ajalimiidi lõppemise tõttu vabandan järgmiste kolleegide ees, kes on palunud küsimuseks sõna, küsimuste aeg on läbi. Lugupeetud kolleegid! Avan läbirääkimised. Palun avaldada arvamust. Arvamusavalduse soov ei ole. Kas loeme läbirääkimised peetuks ja lõppenuks? Täna! Läbirääkimised on lõpetatud. Lõppsõnavõimalus. Ettekandja, kaasettekandja, fraktsioonide volitatud esindajad. Kolleeg Daimar Liiv.

10:01 D. Liiv

Lugupeetud juhataja, austatud kolleegid! See on esimene kord, kui see Riigikogu koosseis määrab või kui tal on võimalus määrata ametisse, nimetada ametisse Riigikohtu liige. Ma tahaksin veel kahte

väikest asjaolu teile meelde tuletada. Esiteks seda, et Riigikohtu liikmete käes on meie otsuste, meie seaduste tõlgendamise ja mõnikord ka tühistamise võimalus. Teine asi, me nimetame riigikohtunikud eluaegselt. Need kaks asjaolu peavad teil otsuse langetamisel olema alati meeles. Aitäh!

10:01 Esimees

Suur tänu! Fraktsioonide volitatud esindajad lõppsõna ei soovi. Austatud kolleegid, oleme jõudnud hääletamisprotseduurini. Tuletan meelde, et kooskõlas Riigikogu kodukorra seaduse §-ga 66 ei ole hääletamine avalik, protseduur on tavaline. Austatud Riigikogu, panen lõpphääletusele Riigikogu juhatusel algatatud Riigikogu otsuse "Lea Laarmaa Riigikohtu liikme ametisse nimetamine" eelnõu. Lugupeetud kolleegid, kes on selle poolt, et nimetada Lea Laarmaa Riigikohtu liikmeks? Palun hääletada! Lea Laarmaa Riigikohtu liikmeks nimetamise poolt on 73 Riigikogu liiget, vastu on 3, erapooletuid on 3. Sellega on proua Lea Laarmaa nimetatud Riigikohtu liikmeks. Soovin teile edu selles vastutusrikkas töös! Suur tänu, kolleegid! (Aplaus.)

3. 10:00 Põllumajandussaaduste ja -toodete turu korraldamise seaduse eelnõu teine lugemine

10:00 Esimees

Austatud Riigikogu, jätkame oma tööd. Alustame Riigikogu maaelukomisjoni algatatud põllumajandussaaduste ja -toodete turu korraldamise seaduse eelnõu teist lugemist. Ettekandeks ja kaasettekandeks palun Riigikogu kõnepulti maaelukomisjoni esimehe Ants Käärma.

10:00 A. Käärma

Austatud juhatus! Lugupeetud kolleegid! Käesoleva eelnõu esitamise põhjusi ja eelnõu sisu käsitleti esimese lugemise ettekandes, seetõttu peatun vaid tekstis tehtud muudatustel. Eelnõu esimese lugemise järel laekus komisjonile kuus muudatusettepanekut. Nii nende arutamise käigus kui enne arutamist töötas komisjon ise välja mõned muudatused, mis on ka eelnõus tehtud. Paragrahvis 1 on mõiste "tulu tagamine" asendatud sõnadega "luues tingimusi põllumajandusliku tootmise tasuvuseks". Meie arvates tulu mõiste oli mitmeti tõlgendatav ja seetõttu sobimatu. Paragrahvis 2 on põllumajandussaaduste mõistet laiendatud ja täpsustatud ning nüüd on põllumajandussaadus ka linnukasvatuse esmasaadus, st munad ja linnuliha. Paragrahvi on lisatud põllumajandustootja mõiste selgitus ja samas paragrahvis on täpsustatud taotlushinna mõistet. Paragrahv 3. Lisaks läbirääkimiste objektidele ning reeglitele on paragrahvi lisatud nõue leida ka katteallikad nendele toetustele, mis kokku lepiti, see on 3. lõikes punkt 4. Paragrahvide 4 ja 5 muudatused on redaktsioonilist ja täpsustavat laadi. Paragrahvi 6 on täiendatud lõikega, mis näeb koja töölerakendamiseks ette raha eraldamist kolme aasta jooksul. Summat ei ole võimalik sätestada, see oleneb paljudest asjaoludest, sealhulgas sellest, millal ja kui intensiivselt alustatakse ning kui kiiresti jõutakse normaalse funktsioneerimiseni. Ekspert hinnangu järgi on see kolm miljonit krooni aastas, sellest oli juttu ka esimesel lugemisel. Teise täiendusena on koja ülesandeks sätestatud tootjate, töötlejate, hulgiostjate läbirääkimiste ja lepete sõlmimise korraldamine lisaks sellele, mis oli esimesel lugemisel. Paragrahvi 7 on lühendatud ja on viidud, ma ütleksin, veelgi rohkem kooskõlla Euroopa lepingu sätetega. Komisjonil on ettepanek eelnõu teisel lugemisel seadusena vastu võtta. Aitäh!

10:00 Esimees

Suur tänu, Ants Käärma! Kolleegid, palun küsimused! Kolleeg Mihkel Pärnoja.

10:00 M. Pärnoja

Aitäh, härra esimees! Lugupeetud ettekandja, minu küsimus puudutab § 6. Selles paragrahvis ma ei leidnud sätet, mis ütleks, milline on Põllumajandus-Kaubanduskoja õiguslik staatus. Mis asi see üldse on? On ta avalik-õiguslik juriidiline isik, mittetulundusühing, tulundusühing või midagi muud? On teatud viiteid, mis võimaldavad oletusi teha. See, et ta üldse siia seadusesse on võetud, viitab sellele, et tegemist peaks olema avalik-õigusliku juriidilise isikuga, mis asutatakse seadusega. Ülejäänud isikud asutatakse teiste seaduste alusel, mis meil on olemas. Samal ajal 1. lõike lõpp, milles on öeldud, et kõigil põllumajandustootjail ja -töötlejail on õigus olla koja liige, viitab sellele, et sellel kojalt on liikmed ja

tegemist peaks olema kas mittetulundus- või tulundusühinguga. Teistel juhtudel liikme mõiste ei ole kohane. Seetõttu on mulle see asi täiesti segane. Kas te ei saaks natuke selgitada ja öelda, millega on tegemist? Minu arust oleks vaja see ka seaduses sätestada.

10:00 A. Käärma

Mõeldud on asutada see mittetulundusühinguna. Mittetulundusühingute seaduse eelnõu peaks olema meil menetluses. Kahjuks ei ole seda seadusena. Kuid minu meelest, kui ma ei eksi, on selle §-s 5 sätestatud, et mittetulundusühingu erisused võivad olla sätestatud konkreetset asutamist käsitlevas seaduses. Ja siin on ka need erisused sätestatud, nii et me leidsime, et sätestada selles paragrahvis mittetulundusühinguna ei ole vajadust, kuna need ülesanded, õigused ja koja moodustamise põhimõtted viitavad väga selgelt mittetulundusühingule.

10:00 Esimees

Tänan! Kolleeg Paul-Eerik Rummo.

10:00 P.-E. Rummo

Aitäh! Härra ettekandja! Ka minu küsimus käib § 6 kohta ja lähtub nüüd teie vastusest kolleeg Pärnoja küsimusele. Eestis kehtib teatavasti ühinemisvabadus, ja mittetulundusühing, milleks te praegu Põllumajandus-Kaubanduskoda nimetasite, kuuluks oma olemuselt ühe vabalt tekkiva kodanike ühenduste hulka ühe sellise ühendusena, kuhu ühinevad inimesed või väiksemad organisatsioonid, selleks et oma huvisid paremini esindada. Kui selline ühendus luuakse selle seadusega (juhul kui me selle seaduse tõesti vastu võtame) ja antakse talle sellised võimalused nagu riigieelarvest raha saamine enda ülalpidamiseks ja koguni see, et tema tegevust esimese tegevusaasta jooksul juhib Vabariigi Valitsuse moodustatud nõukogu, siis asetab see ühe kodanike ühenduse kõigi teiste suhtes täiesti mõistetamatult ja talumatult privilegeeritud olukorda. Kuidas te seda kommenteerite, et keegi tõstetakse seadusega teistest võrdsetest subjektidest kõrgemale?

10:00 A. Käärma

Koja asutamist tingib olukord eriti ekspordi korraldamisel. Sellesamas §-s 6 on sätestatud ka, et kõigil tootjatel, töötajatel on õigus olla koja liige, nii et kedagi ei piirata, kõik võivad olla. Kolmas moment on see, et kogemused, mis Eesti Vabariigis olid enne sõda ja mis on teistel riikidel analoogiliste institutsioonide loomisega, näitavad, et sellise koja käivitamine on alati raske ja keerukas ning vajab valitsuse tuge, seetõttu ongi sätestatud stardiraha eraldamine kuni kolme aasta jooksul ja valitsuse nõutugi selle koja asutamisel. Teiste riikide kogemused näitavad, et normaalse funktsioneerimiseni kulub mõni aasta. Seetõttu ühe aasta jooksul ei saa kuidagi selle koja liikmed olla eelisolukorras, sest see alles hakkab funktsioneerima. See on keeruline protsess. Ma ei ole teiega päris nõus, et see oleks nende eelistamine, kes seda koda asutavad ja tööle rakendavad.

10:00 Esimees

Tänan! Kolleeg Vootele Hansen.

10:00 V. Hansen

Aitäh, härra esimees! Austatud ettekandja! Ka minu küsimus käib § 6 kohta. Ma arvan, et ennesõjaaegsed kogemused Põllumajandus-Kaubanduskoja kohta ei ole eriti head selles mõttes, et tol ajal oli tegemist siiski niisuguse korporatiivse kutseesindusega, kuhu teatud tingimustel inimeste või asutuste kuulumine oli kohustuslik. Siin on ette nähtud, nagu te ise ütlesite, mittetulundusühing. Sellega seoses tekkis mul hulk küsimusi. Kui mingi põllumajandustootja või tootjate ühendus ei taha sinna kuuluda, millised on siis tema õiguste ja kohustuste erinevused, kuna Põllumajandus-Kaubanduskoda peab selle seaduse järgi kõigi põllumajandustootjate huvide eest seisma ja samas tal ei ole kohustusi, kuna need, kes pole liikmed, ei maksa talle liikmemaksu? Ja veel, seletuskiri, mis saadeti meile esimese lugemise eel 14. juunil, ütleb, et koda asutatakse riigiasutusena. Nüüd me näeme, et sellest mõttest on loobutud, lõpus on küll seletuskiri, aga selles ei ole öeldud, mispärast on niisugusest mõttest loobutud. Kuidas see kõik on kujunenud ja kuidas mõeldakse ikkagi seda täpsemalt?

10:00 A. Käärma

Täpsemalt mõeldakse ikka mittetulundusühinguna ja riigi osalus selles on tehtud nii minimaalseks kui võimalik. Üks variant oli esimesel lugemisel seletuskirjas tähendatud riigiasutus, teine variant oli asutada see eraõigusliku juriidilise isikuna. Esimesest lugemisest on möödunud siiski päris palju aega ja konsultatsioonide käigus on kujunenud arvamus, et mingil juhul ei saa teda riigiasutusena asutada. Ta peab jääma tootjate, töötajate endi asutuseks, kuid selle käivitamiseks on tarvis riigi abi. Mis puutub sõjaeelsetesse kogemustesse, siis neid pole siia palju üle võetud. Selle asutamise ja töölerakendamise raskused on need, millele ma viitasin.

10:00 Esimees

Täna! Kolleeg Liia Hänni.

10:00 L. Hänni

Aitäh! Austatud ettekandja, minu küsimus tuleneb seaduseelnõu §-st 8, millega põllumajanduse tuluseadus tunnistatakse kehtetuks. Põllumajanduse tuluseadus oli selles mõttes hea seadus, et ta seadis eesmärgiks saada põllumajandustootjatele äraelamiseks vajalik tulukuse tase. Nüüd on see asendatud põllumajandustoodete turu korrastamise seadusega. Tähelepanu on läinud inimeselt turule. Mis mõttes praegune seaduseelnõu on maainimesele parem kui seni kehtiv tuluseadus, mida praegu tahetakse tühistada? Palun ärge viidake sellele, et asutatakse põllumajanduskoda, sest selle kojaga on veel terve hulk probleeme, nagu on ka küsimustest selgunud.

10:00 A. Käärma

Selle seaduse sätted võiks liigitada kolme rühma. Esimene ongi praegu kehtiva tuluseaduse edasiarendus, see on läbirääkimiste ja läbirääkimistel kokkulepitavate toetuste sätestamine ja nende realiseerimine. Ma usun, et te olete nõus, et praegu kehtiv tuluseadus reguleerib küll läbirääkimisteni jõudmist, kuid ei räägi midagi sellest, mis läbirääkimiste tulemusel toimub. Senine kogemus on näidanud -- vähemalt kaks eelmist lõpuni jõudnud läbirääkimist, ma ei räägi viimastest --, et midagi pole toimunud, mis sest, et esikohal on inimene ja talle sissetuleku tagamise nõue. Praktiliselt ei ole selleni ju jõutud. See on erinevus, võrreldes tuluseadusega, see mitte ei eita tuluseadust ega kõrvalda tolle põhimõtteid, vaid arendab neid edasi.

10:00 Esimees

Täna! Kolleeg Eiki Nestor.

10:00 E. Nestor

Aitäh, härra esimees ja austatud Ants Käärma! Igasugused läbirääkimised lõpevad kompromissiga, kompromiss tähendab ka seda, et pooled nendel läbirääkimistel mingil määral kaotavad oma näo ehk teiste sõnadega, alati jääb ka neid, kes läbirääkimiste tulemustega päris rahul ei ole. Tuntud on kõnekäänd, et kelle leiba sööd, selle laulu laulad. Paragrahv 6 2. lõige näeb ette, et läbirääkimisi pidavat koda peab kolm aastat üleval Vabariigi Valitsus, kelle laulu selline koda laulma hakkab. Mismoodi ta sellisel moel põllumeeste huve esindab, ja kui siiaani kaks aastat on neid läbirääkimisi saadud pidada ilma riigieelarve abita, miks siis nüüd järsku seda vaja on?

10:00 A. Käärma

Ma ei ole päris nõus, et koda on läbirääkimiste subjekt. Ta võib selleks saada või tema esindajad võivad selleks saada, kuid siin ei ole sätestatud, et tema on läbirääkimiste subjekt. Teiseks, teie nimetatud 2. lõige tähendab, et raha eraldatakse riigieelarvest, riigieelarve kinnitab Riigikogu, mitte valitsus, ja Riigikogu otsustab, kui palju sellest eraldatakse.

10:00 Esimees

Täna! Kolleeg Kalev Kukk.

10:00 K. Kukk

Suur aitäh! Lugupeetud ettekandja! Eesti põllumajandus nagu majandus üldse on seni olnud väga tugeva proteksionistliku kaitse all. Ma pean siinkohal silmas nn kursi proteksionismi ehk, teisiti öeldes, Eesti krooni odavust ja siseturu madalast palgatasemest tingitud elanikkonna ostujõuetust imporditavate, konkureerivate toiduainete suhtes. Mis saab siis, kui mõne aasta pärast on see kursi proteksionismi varu Eesti põllumajanduse jaoks ammendatud? Kui kõrged peaksid sel juhul olema toiduainetele rakendatavad imporditollid, et realiseeruksid selle eelnõu proteksionismi taotlused? Kas aastal 1998 rahuldaksid Eesti põllumajanduspoliitikuks saajaprotsendilised imporditollid või jääb sellestki väheks?

10:00 A. Käärma

Kas Eesti krooni kattevaru on põllumeestele kasulik või kahjulik, see on omaette teema, ja ma arvan, et on hoopiski vastupidi, kui teie väitsite. Aga see ei ole selle seaduse objekt. Kahtlemata pole aastal 1998 tarvis saajaprotsendilist tolli rakendada. Kui need meetmed, mis on selles seaduses, ja ka teised rakendatavad meetmed elavdavad Eesti põllumajanduslikku tootmist, siis ei ole tarvis üldse tolli tõsta, seda on võimalik alandada.

10:00 Esimees

Täna! Kolleeg Mihkel Pärnoja, teine küsimus.

10:00 M. Pärnoja

Aitäh! Teine küsimus puudutab § 6 2. lõiget. Ettekandes ütlesite, et summa, mis võib kuluda, ei ole täpselt teada. Mingid prognoosid räägivad 3 miljonist kroonist aastas. Praeguses sõnastuses võib see kõikuda vahemikus 0-st kuni x-ni, mis leitakse meile seni teadmata meetoditel, kusjuures riigieelarve kinnitab Riigikogu ja riigieelarves peavad olema sees need artiklid, mis on seadusega sätestatud. Sellisel juhul jääb täiesti arusaamatuks, kes selle summa leiab, kellel need volitused on, mis alusel see summa leitakse ja mis alusel Riigikogu üldse otsustab, et see summa peab olema 3 miljonit krooni, aga mitte näiteks 0,3 miljonit või 30 miljonit. Seetõttu on siin teatud kaudne vastuolo riigieelarve seadusega ja mul on tunne, et seda peab korrigeerima, vastasel juhul tekivad edaspidi probleemid. Ma palun selle sätte kohta teie täpsustavat kommentaari.

10:00 A. Käärma

Riigieelarves on väga palju ridu ja ma väidan, et kaugeltki mitte kõik need read ei ole sätestatud vastavate seadustega, rääkimata seal olevatest summadest. Ma arvan, et seaduses ei peaks sätestama seda meetodikat, mille järgi selgitatakse välja ühe või teise kuluartikli konkreetne kujunemine.

10:00 Esimees

Täna! Kolleeg Jürgen Ligi.

10:00 J. Ligi

Aitäh! Austatud ettekandja, kas sellesse seadusesse on kuhugi peidetud ka maksusoodustused põllumeestele või on teil kavas esitada see mõnes teises seaduses?

10:00 A. Käärma

Põhimõtteliselt võiksid maksusoodustused olla toetuseks. Selline ettepanek on ka tehtud. Muudatusettepanekute tabelis on selline muudatus olemas ja ma usun, et kui jõuame selle hääletamiseni, siis saal avaldab oma suhtumist sellesse. Komisjon ei pooldanud sellise sätte võtmist just nimelt sellesse seadusesse. Mitte põhimõtteliselt ei pooldanud, vaid ma ütlesin, normitehniliselt.

10:00 Esimees

Täna! Kolleeg Paul-Eerik Rummo, teine küsimus.

10:00 P.-E. Rummo

Aitäh! Härra Käärma, teie vastusest mu eelmisele küsimusele jäi mul mulje, et te juba ette käsitlete Põllumajandus-Kaubanduskoda kui ühte äärmiselt nõrka ja kehva organisatsiooni, kes kolme aasta jooksul ei suuda korralikult funktsioneerima hakata isegi siis, kui riik annab talle selle jaoks stardiraha ja kui teda juhitakse otse valitsuse poolt määratud nõukogu kaudu. See on mõnevõrra kummaline. Kas siis tasub sellist organisatsiooni niimoodi kunstlikult ellu kutsuda ja poputada, kes endaga üldse hakkama ei saa? Aga minu küsimus on tegelikult teine, ma tahaksin täpsustada, kas nende piirhindade kokkuleppimine valitsuse ja tootjate vahel, mida see seadus ette näeks, puudutab igasuguste põllumajandustoodete hindu n-ö kõigil Eesti turgudel või puudutab see riiklikke kokkuostuhindu, näiteks kui ostetakse riigireservi teravilja? Kas see puudutab kõiki kaubagruppe igasugusel kauplemisel või puudutab see riigi ja tootja vahekorda, kui riik teeb oste?

10:00 A. Käärma

Sellisel saab käsitleda ainult miinimumhinda. Miinimumhinna kasutamine on sätestatud § 4 2. lõikes. Selles on öeldud, et seda rakendatakse riigireservi ostmisel, ekspordi toetamisel ning impordi reguleerimisel miinimumhinnana. See on teiste riikide praktikas täiesti tavaline ja võib ka meil olla.

10:01 Esimees

Tänan! Kolleeg Feliks Undusk.

10:01 F. Undusk

Aitäh! Härra Käärma! Ma tahaksin küsida § 3 3. lõike punkti 4 kohta. Selles on öeldud, et käesoleva lõike punktis 2 käsitletavate toetuste võimalikes katteallikates lepatakse kokku. Oletame, et nendes katteallikates on kokku lepitud valitsusega, aga kui näiteks riigieelarves need katteallikad läbi ei lähe, kas seda tuleb käsitleda siis kui selle seaduse sätte rikkumist või kui kokkulepete rikkumist valitsusega?

10:01 A. Käärma

Need katteallikad ei tarvitse kõik tulla riigieelarve kaudu, võivad tulla ka muudmoodi, näiteks juba siin räägitud maksusoodustuste kaudu. Teiseks võivad olla ka soodsad välislaenud sinisele põllumajandusele. Need võivad olla väljaspool riigieelarvet, kuigi on sellega kaudselt seotud. Praktiliselt on summa suurus nullist kuni mingi loogilise ja mõistusliku suuruseni.

10:01 Esimees

Tänan! Kolleeg Andres Taimla.

10:01 A. Taimla

Tänan! Ma püüdsin natuke vestelda Järvamaa Maamajanduskoja initsiatiivgrupi liikmetega. Maamajanduskoda taotles enam-vähem sama, mida täna taotleb Põllumajandus-Kaubanduskoda. Tekkinud raskused. Suurtootjad nagu ei tahtnud ühineda ja väiketootjad kartsid ühineda. Mind hämmastas Taluliidu, Talupidajate Keskliidu arvamus. Ma helistasin sinna, püüdsin uurida, milline on nende suhtumine loodavasse Põllumajandus-Kaubanduskotta. Nende suhtumine oli eitav ja nad näevad selles endale ühte ohtu. Kas me täna siiski jällegi ei aja kaks tootjat, väike- ja suurtootjat omavahel riidu, luues peaaegu riikliku struktuuriüksuse, Põllumajandus-Kaubanduskoja? Kas ei peaks sellega viivitama ja leidma siin üksmeele?

10:01 A. Käärma

Tulevikus on Maamajanduskoda tunduvalt suurem institutsioon kui Põllumajandus-Kaubanduskoda. Põllumajandus-Kaubanduskoda võiks olla Maamajanduskoja üks osa, aga see on nähtavasti nende liikmete ja Maamajanduskoja asutajate endi probleem, kuidas nad selle asja lahendavad. Mis puutub Järvamaa Maamajanduskoja tegijatesse, siis ka mina olen nendega kohtunud, võib-olla see on teine seltskond, aga ma kohtusin nendega, kes Maamajanduskoja asutamist ette valmistavad. Nad on moodustanud konvendid ja nüüd on nad ummikus. Nad ütlevad, et nad ei näe väljapääsu, nad ei näe

edasimineku võimalust. Nendele koja moodustamise idee meeldis. Mis puutub Taluliidu arvamusse, siis ma tean, et nad ei ole nõus. Kuid ole kena, hea kolleeg, tee selgeks, miks nad ei ole nõus, siis võib-olla saad sa vastuse.

10:01 Esimees

Täna! Kolleeg Vootele Hansen, teine küsimus.

10:01 V. Hansen

Aitäh! Enne kui küsimuse juurde minna, tahaksin öelda, et selles eelnõus on siiski veel mõningaid mitme otsaga asju. Näiteks ma ei saa päris täpselt aru, kas riiklik krediidisoodustus käib riigi antud krediidi kohta või nagu ütleb § 5, lihtsalt põllumajandussaaduste tootmiseks võetud krediidi kohta. Aga rohkem ma tahaksin küsida siiski § 7 kohta. Kui importimisel hakatakse rakendama piiranguid, mida see näiteks toiduainete hindadele kaasa toob, ja kui hinnad mingil määral kasvavad, nagu võib eeldada, kuidas siis teie arvates see lisanduv raha jaguneb? Kui palju sellest rahast läheb põllumajandussaaduste hulgikokkuostjatele, kui palju jääb töötlejatele ja kui palju jõuab põllumajandussaaduste tootjale?

10:01 A. Käärma

Praeguste kavade järgi näeb krediidisoodustus välja nii, et laenu võetakse kommerts pangast, sest peale seni funktsioneeriva Maaelu ja Põllumajanduse Krediteerimisfondi muid krediteerimise võimalusi ei ole. Ja selle intressi toetuseks ongi see mõeldud. Paragrahvist 7 tulenevat võimalikku hinnatõusu me käsitlesime ka esimesel lugemisel. Siis oli ja on ka praegu selline arusaamine, et selle loogika järgi, mis selles seaduses on, ja ka selle loogika järgi, mis on meie ja Euroopa Liidu vahel sõlmitud lepingus, võiks tollimaksuga maksustada kuni 10% sisetoodud toiduainetest. Räägitud on alati pehmetest tollidest, mõeldud on 10% kuni võib-olla maksimaalselt 15%. Selle summa suuruseks kujuneks möödunud aasta impordimahu juures 70 miljonit krooni aastas. Praegu kehtivate seaduste järgi läheb see riigieelarvesse. Eraldi jaotamist see seadus ette ei näe.

10:01 Esimees

Täna! Kolleeg Liia Hänni, teine küsimus.

10:01 L. Hänni

Aitäh! Härra ettekandja! Praegu kehtivas põllumajanduse tuluseaduses on sätestatud oluline, regionaalset arengut toetav põhimõte, mille kohaselt riiklike toetustega taotletakse põllumajanduse tootmis- ja majandamistingimuste erinevustest tingitud tulude erinevuste tasakaalustamist, mis tähendab, et raha antakse sinna, kus majandada on raskem. Miks see väga oluline põhimõte on teie seaduseelnõust välja jäänud? Kas maaelukomisjon ei pea seda enam oluliseks?

10:01 A. Käärma

Ma ei ole teiega päris nõus, et see on välja jäänud. Paragrahvis 5 "Riiklikud toetused" on öeldud, et riiklike toetuste määramisel arvestatakse piirkondlike majandamistingimuste erisusi. Nüüd on juba avalikult välja öeldud, et on olemas vähemalt kuus programmi. Ma küll nende sisu ei tea, ma ei saa neid tutvustada, ma ei ole isegi nendega tuttav.

10:01 Esimees

Täna! Kolleeg Jürgen Ligi, teine küsimus.

10:01 J. Ligi

Aitäh! Austatud ettekandja! Teatavasti on Kaubandus-Tööstuskoda seni tulutult sõdinud mittetulundusühingu staatuse saamise eest. Kas eelnõu autorid on selle vaidluse probleematikaga tuttavad? Millised on teie arvates teie eelised? Ma viitan sellele, et teie plaanidesse on kuulunud sellised asjad nagu põllumajandustoodete turu käibest mingi protsendi maksmine teie kavandatavale kojale jne.

10:01 A. Käärma

Turukäibest mingi protsendi laekumist koja arvele seaduseelnõus sätestatud ei ole. Arvasime, et see on natuke liiga keeruline, liiga põhjalik muutus majandamisreeglites. Tööstus-Kaubanduskoja probleemid tulenevad meie arvates ka sellest, et neil ei ole vastavat seadust, seetõttu on neil raskusi määratleda end mittetulundusühinguna. Me usume, et Põllumajandus-Kaubanduskoja määratlemine saab olema lihtsam, kuna siin on vajalikud, küll minimaalsed sätted seadustatud, kui see seadus vastu võetakse.

10:01 Esimees

Tänan! Kolleeg Kalev Kukk, teine küsimus.

10:01 K. Kukk

Suur aitäh! Lugupeetud ettekandja, kahjuks ei saanud sa minu esimesest küsimusest aru, aga mis parata. Krooni kattevara ja kursi proteksionism on kaks täiesti erinevat asja, millel ei ole omavahel mitte mingit seost. Mis puutub taotlustesse luua selle eelnõuga või selle seadusega võimalused Eesti põllumajanduse tulukuse tõstmiseks, siis selle seadusega ei tagata mitte mingil juhul vajalikku põllumajandusliku tootmise efektiivsuse kasvu. Potentsiaalse ekspordi puhul oleks selle seaduse tulemuseks aga otseselt Eesti toodangu konkurentsivõime langus. Minu küsimus aga puudutab praegusel juhul eelnõu § 7 1. lõiget. See lõige taotleb otseselt tarbijahindade kasvu Eesti siseturul. Tarbijahindade kasv toob aga teatavasti kaasa teatava turu reageeringu, see tähendab, et turu maht kahaneb ehk väheneb nõudlus toodangu järele, teiselt poolt on siis riigi ülesanne anda teatavatele elanikkonnakihtidele ostujõudu juurde. See kuulub sotsiaalproblemaatika valdkonda. Ma tahaksin teada, mida eelnõu autorid selle eelnõuga taotlevad, kas koduste põllumajandussaaduste turu ahendamist või keskmise maksukoormuse tõstmist Eestis? Sest nendest rahadest, mis meie riigieelarves on, ei jätku täiesti selgelt korraga kaheks otstarbeks: põllumajandusele loodetavate subsidiumide maksmiseks ja Eesti tarbija kõige vaesemale kihile sotsiaalsete toetuste juurdemaksmiseks, et nad suudaksid osta neid põllumajandussaadusi, neid toiduaineid, mille keskmise hinnataseme tõstmisele on käesolev seadus suunatud.

10:01 A. Käärma

Subsidiumidest ei ole teie küsimuse kontekstis juttu, seda on küll jätkuvalt sellele eelnõule inkrimineeritud, aga toetused on siin väga selgelt sätestatud ja neist on korduvalt räägitud, sellest peaks juba piisama. Vastuses ühele küsimusele, mitte küll teie küsimusele, oli juttu võimalikust impordi piiramise ulatusest, protsentidest ja tõenäolisest summast. Kui need rakendatakse, võib toidukorv kallineda tõesti 2-3%. Arvutusi on tehtud nii Agraarökonomika Instituudis kui ka Põllumajandusministeeriumis, need langesid kokku. Teisest küljest aitab see elavdada tootmist, st ka neid, kes saavad palka ja maksavad maksu, ka neid, kes saavad selle toodangu ümbertöötlemise, transpordi ja muuga lisatööd ja on ka ühtlasi maksumaksjad. See on siiski keerulisem protsess kui ainult toidukorvi maksumuse tõus. Teiseks või kolmandaks juba, §-s 1 on sätestatud selle seaduse ülesanne, see on turu tasakaalustatud areng. Te kahtlemata teate, mis see on, see ei tähenda tootjate sissetulekute suurendamist, see tähendab ka turul jätkuvat pakkumist. Aga võib-olla see on pisut pikk jutt ega mahu selle kahe minuti sisse, mis meil kahepeale on.

10:01 Esimees

Tänan! Kolleeg Ignar Fjuk.

10:01 I. Fjuk

Härra esimees, mul on ettekandjale järgmine küsimus. Paragrahvis 6 sätestatud ülesandeid, mis on seatud tulevasele Põllumajandus-Kaubanduskojale, näiteks edastada turualast informatsiooni tootjatele ja töötlejaile (punkt 3), koguda, töödelda, analüüsida informatsiooni turuseisundi ja võimalike muutuste kohta (punkt 2) jne, täidab seni Põllumajandusministeerium. Kui me võtame ministeeriumilt need ülesanded ja loome kõrvale ühe uue struktuuri, siis järelikult on tegu niisuguse sammuga, mille kohta võib öelda, et laiendatakse bürokraatiat ning luuakse juurde ja keerustatakse juhtimisstruktuuri. Nagu ma olen aru saanud, on tänane valitsus öelnud välja väga õige mõtte piirata kõikvõimalikke bürokraatiad ja likvideerida ameteid. Antud juhul on tegu vastupidisega. Kas järgmise aasta riigieelarves on ette nähtud rida ja kulutused selle Põllumajandus-Kaubanduskoja tarvis, nii nagu

seadus ette näeb? Kui ei ole, kas peale seaduse vastuvõtmist teeb valitsus muudatuse riigieelarve seaduses, ja kui on, siis kui suur on see summa, mida tähendab "riigieelarvelised vahendid"? Kui suured need oleksid aastal 1996?

10:01 A. Käärma

Me arutame praegu eelnõu, mitte seadust. Riigieelarve eelnõu esitab Riigikogule valitsus ja mida tema sinna on kirjutanud, on võib-olla pisut vara arutada. Võimaliku summa koja töölerakendamiseks ma nimetasin: kuni kolm miljonit krooni aastas.

10:01 Esimees

Täna! Kolleeg Andres Lipstok.

10:01 A. Lipstok

Aitäh, härra esimees! Lugupeetud ettekandja! Minu arusaamist mööda on see seadus suhteliselt hämara tekstiga ja mõte jääb kuskile ridade vahele. Esimesed viis paragrahvi kirjeldavad situatsiooni, mis praegu selles riigis on. Sellist regulatsiooni on üritatud juba paar aastat korraldada, kas hästi või halvasti, see on teine küsimus. Kuid ühes vastuses andsite mõista, et selles seaduses on mingid uued meetmed, mis peaksid põllumajandust elavdama. Millised teie arusaamise järgi on need uued meetmed, mis selle seaduse vastuvõtmise järel peaksid Eesti põllumajandust elavdama?

10:01 A. Käärma

Esiteks, krediitidele antavad intressitoetused, mis aitavad oluliselt suurendada põllumajanduse võimalusi saada krediiti. Siiani on takistanud ettevõtluse arengut põhiliselt see, et põllumajandustootjad, nii ühistud, talunikud või ka muud isikud ei ole saanud krediiti. Teised on organisatsioonilist laadi, need sätestatud §-s 6, pealkirja "Põllumajandus-Kaubanduskoda" all.

10:01 Esimees

Täna! Kolleeg Toivo Jürgenson.

10:01 T. Jürgenson

Aitäh! Lugupeetud ettekandja! Ma jätkan sellest samast küsimusest ja vastusest, mis eelnes minu küsimusele. Sellest vastusest tuligi välja, et see eelnõu loob selle koja nime all sisuliselt ühe bürokraatliku institutsiooni ja selle efektiivsus on kaheldav. Omal ajal loodi intressitugedeks ja krediidiandmise võimaluseks Põllumajanduse ja Maaelu Krediteerimise Fond, kahjuks olite teie ja teid ümbritsevad poliitilised jõud selle loomise vastu. Nüüd on see toimiv süsteem, kui soovite intressitugesid, võib selle süsteemi kaudu neid pangandusse suunata, et saada täiendavat krediidiressurssi. Teine küsimus on, kas intressitugi on optimaalne. Sellest johtuvalt on mul teile üks küsimus. Härra Lipstok viitas sellele, kuidas olemasolevaid mehhanisme on kasutatud. Minu arust võiks nende kasutamise efektiivsust tunduvalt tõsta, arendades edasi nii Põllumajanduse ja Maaelu Krediteerimise Fondi kui ka eksporditoetust, eksporditoetuse süsteemi ekspordi krediteerimise ja garanteerimise institutsiooni loomise kaudu. Sellekohasele memorandumile kirjutati alla kevadel, minu andmetel on dokumendid koostöös Soome valitsuse esindajatega valmis. Selle seaduseelnõu tulek Riigikokku seisab praegu mingisuguse arusaamatuse, vaidluse taga, mis on valitsuskoalitsioonis. Miks te seda energiat ja võimalusi, mida teile praegu võimul olles pakub teie asend valitsuskoalitsioonis, ei rakenda olemasolevate mehhanismide täiustamisele ja ekspordi krediteerimise ja garanteerimise süsteemi reaalsele arendamisele?

10:01 A. Käärma

See eelnõu ongi olemasolevate mehhanismide täiustamine. Need mehhanismid peaksid olema seaduslikud.

10:01 Esimees

Täna! Kolleeg Feliks Undusk, teine küsimus.

10:01 F. Undusk

Aitäh, härra Käärma! Te olete siin korduvalt rõhutanud, ja see on täiesti endastmõistetav, et see seaduseelnõu on meie riigile väga suure majandusliku tähtsusega. Ma arvan, et kõik olulised majandust puudutavad seaduseelnõud peaksid läbima ka Riigikogu majanduskomisjoni. Ma küsin, kas selle seaduseelnõu kohta on olemas majanduskomisjoni seisukoht ja kui seda ei ole, siis miks seda seadust pole arutanud majanduskomisjon, kelle esimene ülesanne on vaadata läbi kõikvõimalikud majandusega seotud seaduseelnõud?

10:01 A. Käärma

Teie nõue, et see peab läbima majanduskomisjoni ja peab olema majanduskomisjoni ametlik seisukoht, mulle tundub, on midagi niisugust, mis ei ole seadustatud.

10:02 Esimees

Suur tänu! Kolleeg Feliks Unduskil on veel küsimise võimalus. Kolleeg Vambo Kaal.

10:02 V. Kaal

Aitäh, härra esimees! Lugupeetud Ants Käärma! Ma tahtsin natuke täpsustada proua Liia Hänni küsimust. Praegune seaduseelnõu võimaldab anda riiklikke toetusi ainult laenuintresside osaliseks katmiseks või ekspordi korraldamiseks. Siiani kehtiv tuluseadus võimaldab riiklikke toetusi anda laiemalt ja määrab eraldi, et see peab sõltuma regionaalpoliitikast. Kas te olete nõus, et praeguse eelnõuga on võimalik regionaalpoliitikat arvestada niivõrd, kuivõrd see on seotud laenuintressidega või ekspordi toetamisega?

10:02 A. Käärma

Võib-olla tuluseadus sätestab palju asju, aga kuna neid ei ole rakendatud, on tulemus nullilähedane. Käesolev seaduseelnõu võimaldab kasutada kahte liiki toetusi: laenuintresside vähendamiseks ja ekspordi toetamiseks. Ekspordi toetamine on küllalt laialdane tegevus ja selles on ka küllalt palju võimalusi.

10:02 Esimees

Tänan! Kolleeg Valve Kirsipuu.

10:02 V. Kirsipuu

Aitäh, härra juhataja! Lugupeetud ettekandja! Selle seaduseelnõu vastuvõtmine annab märkimisväärseid eeliseid täiendava tulu saamiseks teatud osale tootjatest, põllumajandussaadusi tarbib aga kogu Eesti rahvas. Sellest ka küsimus: kas te oskate öelda, kui suur protsent elanikkonnast hakkab seda tulu saama, kui see seaduseelnõu vastu võetakse, ja milline on see elanikkonna osa, kes tunneb selle seaduse negatiivset mõju oma ostukorvile?

10:02 A. Käärma

Ma ei saa teiega nõus olla, et nad saavad täiendavat tulu. Tegelikult läheb krediidi intressitoetus pangale rahana, mis võimaldab tal sisuliselt turu keskmise intressiga anda laenu ka suurema riskiga majandustegevusse, s.o põllumajandusse. Põllumajandustootja saab ainult ressursi, et edendada oma ettevõtlust, loomulikult kui ettevõtlus edeneb, peaks ta saama ka tulu. Ma usun, et me oleme mõlemad nõus, et praegu väheneb põllumajanduslik tootmine ja sellega tegelevate inimeste sissetulek just seetõttu, et nad ei saa tegutseda. Nüüd neil avaneksid ettevõtlusega tegelemiseks paremad võimalused.

10:02 Esimees

Tänan! Kolleeg Toomas Vilosius.

10:02 T. Vilosius

Aitüma, härra esimees! Lugupeetud ettekandja, te väitsite, ja päris selgesti, et kavandatav seaduseelnõu, juhul kui see muutub seaduseks, tõstab toiduainete hindu 2-3%. See number on meile kättesaadav 1996. aasta esimesel poolel, esimese poolaasta lõpuks. Eks siis näe, kas on kaks, kolm

protsenti, tõenäoliselt on rohkem, kuid sellega on otseselt seotud niisugune sotsiaaltoetus, nagu seda on toimetulekutoetus. Kas see teie planeeritud 2-3%-line toiduainete hinnatõus on arvestatud tulevaks aastaks riigieelarvesse planeeritud toimetulekutoetuse numbrisse või mitte?

10:02 A. Käärma

Härra Vilosius, tuleva aasta riigieelarvet me alles hakkame arutama, meil ei ole isegi veel projekti.

10:02 Esimees

Tänan! Kolleeg Andres Lipstok, teine küsimus.

10:02 A. Lipstok

Aitäh, härra esimees! Lugupeetud ettekandja! Teie vastusest minu esimesele küsimusele sai mulle selgeks, et nn uued meetmed või uus meede on ainult see § 6 ehk Põllumajandus-Kaubanduskoja loomine. Kõik muu uute meetmete mõiste alla ei mahu. Aga see selleks. Minu järgmine küsimus tuleneb sellest korrast, mis siin saalis arvatavasti kehtib: iga seaduseelnõu, mis arutamisele tuleb, peab protseduuri kohaselt arutatama komisjonides jne ning selle juures peab olema ka valitsuse seisukoht. Ma palun informatsiooni, milline on Eesti riigi valitsuse seisukoht selle seaduseelnõu kohta, ja oleksin väga tänulik, kui see informatsioon oleks võimalikult täpne.

10:02 A. Käärma

Valitsus on arutanud seda eelnõu oma istungil, see oli neljapäevane istung, kuid kuupäeva ma ei mäleta. Tol korral oldi põhimõtteliselt nõus, kuid oli vaja teha mõningaid muudatusi. Need muudatused on tehtud. Ma arvan, et konkreetset väljendub valitsuse seisukoht lõpphääletamisel, kui koalitsiooni kuuluvad fraktsioonid näitavad oma suhtumist hääletamisega.

10:02 Esimees

Tänan! Kolleeg Daimar Liiv.

10:02 D. Liiv

Aitäh, lugupeetud ettekandja! Minu küsimus puudutab puhtpragmaatilist küsimust. Teatavasti räägib valitsus juba pikemat aega, et riigiametnike arvu on vaja vähendada, ja ta on asunud tõsiselt riigiameteid likvideerima. Lugeses Põllumajandus-Kaubanduskoja funktsioone, tekib mul üpris selge arusaamine, et pärast seda, kui see koda on käivitunud, normaalselt tööle hakanud, ütleme, aasta, kahe pärast, kaotab Põllumajandusministeerium igasuguse tähenduse. Kas on siis plaanis umbes kahe aasta pärast Põllumajandusministeerium likvideerida?

10:02 A. Käärma

Kuna Põllumajandus-Kaubanduskoda on kavandatud asutada mittetulundusühinguna ja pärast selle üheaastast juhtimist valitsuse nimetatud nõukogu poolt läheb see põllumajandussaaduste töötlejate valitud nõukogu juhtimise alla ning lisaks on need ka liikmed, siis ei saa seda riigiasutusega samastada. Teiseks, Põllumajandusministeeriumil on sootuks muud ülesanded, kui eelnõus on sätestatud Põllumajandus-Kaubanduskojale. Ma ei arva, et Põllumajandusministeerium peaks korraldama läbirääkimisi tootjate-töötlejate vahel. Tõsi, seda tehti mõned aastad tagasi. Põllumajandusministeerium ei peaks ka korraldama näiteks põllumajandussaaduste eksporti, tõsi, ta võiks koguda ja jagada informatsiooni, kuid kus on piir, et üks ministeerium ei muutuks majandusorganisatsiooniks? Ma arvan, et siin on siiski oluline vahe.

10:02 Esimees

Tänan! Kolleeg Toomas Vilosius, teine küsimus.

10:02 T. Vilosius

Aitüma, härra eesistuja! Vastuses Andres Lipstoki küsimusele ütlesite, et Vabariigi Valitsuse seisukoht selles küsimuses selgub lõpphääletusel. See on minu jaoks küll nii hämmastav, et ma võin lubada endale ka pisut kalambuursema küsimuse. Te väitsite, vastates taas Andres Lipstoki küsimusele, et

Põllumajandus-Kaubanduskoda on see faktor, mis elavdab põllumajandustootmist, st üks bürokraatlik institutsioon iseenesest elavdab põllumajandustootmist. Kas Rahandusministeeriumi süsteemis töötav Proovikoda sellisel juhul elavdab proovimist?

10:02 A. Käärma

Sellele võib-olla vastab teie naaber paremini, aga kaubanduskoda elavdab küll tootmist selles mõttes, et ta aitab hõivata turgu, sealhulgas välisturгу. Ma usun, et te olete minuga nõus, et kui näiteks 11 000 või kõik 13 000 Eesti talunikku läheksid igaüks oma viljakoorma või ka kotiga välisturule, siis oleks piinlik küll, isegi kui neid sinna läheks 10, on piinlik, nad lihtsalt löövad üksteisel jalad alt koordineerimata tegevuse tõttu. Seepärast oleks see koda, ma usun, parem väljapääs.

10:02 Esimees

Täna! Kolleeg Andres Tarand.

10:02 A. Tarand

Aitäh! Lugupeetud härra Käärma! Te väitsite siin, et vana seadus, mis sedasama asja reguleeriks, ei toimi, praegu on toimima panek nagu koalitsiooni tugeval turjal ja kehtiks see nii vana kui uue seaduse kohta. Mis nüüd garanteerib, et kui vana ei ole toimima pandud, hakkab äkki uus toimima, kui see asi sõltub inimestest?

10:02 A. Käärma

Vana ei toiminud ka seetõttu, et lugemise käigus seaduse toimet palju piirati. Selles ei ole tuluseaduse probleemid lõpuni lahendatud. Lisaks sellele, te kahtlemata teate, on selles sätestatud mitmesugused tähtajad, millal läbirääkimised lõpevad. Käesoleva aasta läbirääkimised alles nüüd lõppesid selle seaduse järgi. Seetõttu on natuke vara öelda, kas selle valitsuse ajal see toimib või mitte.

10:02 Esimees

Täna! Kolleeg Valve Kirsipuu, teine küsimus.

10:02 V. Kirsipuu

Aitäh! Ma ei oleks esitanud teist küsimust, kui härra Käärma oleks vastanud ka minu küsimuse teisele poolele. Nimelt sellele, kui palju neid inimesi on, kelle toidukorv kallineb selle seaduse vastuvõtmisel. Kas te olete minuga nõus, et meil on praegu põllumajandustootjaid 100 000? Samas meie elanikkond on umbes 1,5 miljonit, mis tähendab seda, et 1,4 miljonit satub halvemasse olukorda.

10:02 A. Käärma

Arvude suhtes ma olen teiega nõus, proua Kirsipuu, kuid mõelgem ka sellele, et kodumaine toodang on siiski odavam kui ükskõik missuguses teises riigis toodetu. Senine praktika näitab, et kodumaine toodang väheneb pidevalt. Ma usun, et te olete selle väitega nõus, kui te olete jälginud tootmismahтусid. Toiduteravilja, liha ja ka piima kodumaine toodang ei kata enam siseturu vajadusi. Järelikult jääb odavamad kaupad järjest vähemaks, domineerima hakkab kallim kaup. Kui me elavdame põllumajanduslikku tootmist, tähendab see, et jätkuvalt on siseturul piisaval hulgal odavamad kaupad. Selles on selle seaduse mõte ja põllumajandusliku tootmise elavdamise mõte.

10:02 Esimees

Täna! Kolleeg Daimar Liiv, teine küsimus.

10:02 D. Liiv

Aitäh! Austatud ettekandja! Teatavasti on meil vastu võetud tolliväärtuse määramise seadus ja see peaks jõustuma üsna pea. Tolliväärtuse määramise seadus annab päris mitmeid võimalusi lahendada just neid probleeme, mida siin on käsitletud, ma mõtlen välistoiduainetega ja muude selliste asjadega seoses. Kas valitsuskoalitsioon ei usalda rahandusministrit, kellele allub Tolliamet, selles aspektis, et rahandusminister suudab oma alluvate kaudu seda põllumeestele vajalikku poliitikat ellu viia?

10:02 A. Käärma

Tolliväärtuse määramise seadus ei lahenda neid probleeme, mille lahendus on sätestatud selles seaduses. Ta puudutab küll üht, s.o impordi reguleerimist, kuid ainult seda, et sissetoodav kaup oleks deklareeritud õige hinnaga. Kui te tutvute tolliväärtuse määramise seadusega lähemalt, siis ma usun, et olete nõus, et õiglase hinna leidmine piiril (siin on tõesti mitmeid võimalusi, need on sätestatud §-des 4 ja 5) on nii keeruline, et, julgen arvata, selle efektiivne töölerakendamine on võimalik võib-olla alles mõne aasta pärast, aga võib-olla ka mitte, sest selle seaduse sätted on haruldaselt sarnased dumpinguvastaste meetmetega, mis on seni üle jõu käinud peaaegu kõikidel riikidel maailmas. Seda te peaksite ka teadma.

10:02 Esimees

Tänan! Kolleeg Heiki Kranich.

10:02 H. Kranich

Aitäh, härra esimees! Lugupeetud härra Käärma! Teie vastusest proua Valve Kirsipuule võis aru saada, et praegu on Eesti turul saadaval võrdse kvaliteediga odav kodumaine ja kallis välismaine toodang. Mulle jääb teie argumentatsioon pehmelt öeldes arusaamatuks, kui te väidate, et seda odavat kvaliteetset kodumaist toodangut Eesti tarbija ei osta, mistõttu selle toodangu hulk turul pidevalt väheneb. Normaalse käsitluse puhul peaks inimene võrdse kvaliteediga kaupade puhul eelistama odavamat kaup, teie väidate millegipärast vastupidist ja see tees jääb arusaamatuks. Samas te eitate, et tegelikult on tegemist taotlusega tõsta kodumaiste toodete hinda ja tagada sellega kodumaistele põllumajandustootjatele suurem kasum. Eitate ka seda, et selle suurema kasumi peaksid kinni maksma tarbijaid, see tähendab tõepoolest ikkagi seda, et 1,4 miljonit maksavad kinni 100 000 inimese suurema tulu. Kas te leiate, et selle väiksema hulga inimeste tulude kinnimaksmine teise, palju suurema hulga inimeste poolt on põhjendatud?

10:02 A. Käärma

Põllumajandustootjad müüvad oma kaup, üsna vähe. Võib-olla turul piima, aedvilja. Ülejäänud kaup müüvad valdavalt kaupmehed, kes on selle ostnud töötajatelt, kes hoopiski erinevad põllumajandustootjatest. Senine praktika näitab, et kui kodumaine põllumajandustootja ei saa oma toodangu eest normaalset tulu, siis ta loobub selle toote kasvatamisest või tootmisest. Ma usun, te olete nõus, et toiduteravilja toodetakse ja kasvatatakse praegu väga vähe, sellel aastal külvati seda kaks korda vähem kui möödunud aastal. See tendents seab meid sõltuvusse impordist. Te peaksite teadma ka seda, et maailmaturul toiduteravilja hind tõuseb. Euroopa Liit on juba kehtestanud ekspordikeelu. See tähendab, et hind tõuseb veelgi ja see lööb järgmisel aastal kindlasti ka meie tarbijate tasku pihta. Käesolev elanõu elavdaks kodumaist põllumajanduslikku tootmist, et me ei oleks sellises sõltuvuses sissetoodavast, mille hind võib kõikuda ja mille hind, te peate seda tunnistama, on paratamatult kõrgem kui praegu siin toodetu hind ja on seda veel mitmeid aastaid. Nii et tegelikult kodumaise põllumajanduse elavdamine teenib siiski turu stabiliseerimise eesmärki, mis on ka §-s 1 sätestatud.

10:03 Esimees

Tänan! Kolleeg Eiki Nestor, teine küsimus.

10:03 E. Nestor

Aitäh, härra esimees! Austatud härra Käärma! Teie vastustest küsimustele ma olen aru saanud, et te näete Põllumajandus-Kaubanduskoda liikmelisusel põhineva ühingu, mida ma küll kahjuks seadusest välja ei loe, aga see selleks. Eesti muu ettevõtluse edendajad on ilma igasuguse seaduseta moodustanud Kaubandus-Tööstuskoja, kusjuures neil ei ole selleks olnud vaja mingit abi, see on põhinenud vabal ühinemisel ja soovil. Miks põllumeeste vastava ühenduse tarvis tuleks seadus vastu võtta, et neid ühinema panna?

10:03 A. Käärma

Liikmelisust on käsitletud § 6 kahes lõikes, see peaks olema küllalt selge. Kaubandus-Tööstuskoja asutamine toimus tunduvalt varem, selleks olid nähtavasti omad põhjused. Ma usun, et nende vahel

paralleele tõmmata on raske. Kolmandaks, senine põllumajanduspoliitika on tinginud ka põllumeeste olemise väga mitmes leiris. Lõppkokkuvõtteks: et üht majandusharu korrastada, oleks vaja riigi abistavat kätt kas või selle seaduse ja selle seaduse sätete alusel muude rakendusaktide näol.

10:03 Esimees

Täna! Kolleeg Heiki Kranich, teine küsimus.

10:03 H. Kranich

Aitäh, härra esimees! Minu küsimusele vastates ütlesite, et põllumajandussaadusi müüvad töötajad ja kaupmehed, kes on tootjatest oluliselt erinevad. Ma juhin tähelepanu sellele, et valdavat osa kaupadest müüvad turul siiski kaupmehed, mitte otsesed tootjad, vastasel juhul oleks tegemist suhteliselt lähedase suhtega naturaalmajandusele. Te vastasite mulle, et kui hind maailmaturul tõuseb, siis kannatavad seeläbi ennekõike Eesti tarbijad, kuna odav tootmine ei tasu ennast ära. Te välistasite täielikult võimaluse, et kui tõuseb üldine hinnatase, siis tõuseb ka kodumaine hinnatase täiesti normaalsete turureeglite alusel. Tahes-tahmata jääb mulle mulje, et selle seaduseelnõu koostajatel puudub arusaamine kõige elementaarsematest turumajanduse põhimõtetest. Aga minu küsimus on järgmine. Ka Eiki Nestorile te ei vastanud küllalt konkreetselt, et kui see koda luuakse, milleks on siis seda vaja luua ülevalt alla ja mitte alt üles. Kas siin ei ole tegu lihtsalt mõningate poliitikute poliitiliste ambitsioonide realiseerimisega ja sellega, et vaadake, kuidas me teie eest võitleme, me loome institutsioone (mille tegelik sisus, nagu siin diskussioonist on võimalik aru saada, on põhjust üsna oluliselt kahelda)?

10:03 A. Käärma

Meie kogemused turumajanduses olemises on muidugi kahtlemata väga erinevad ja ma ei taha teiega sellel alal võistelda. Teiseks, seda koda ei looda ainult ülevalt. See koda luuakse tootjate, töötajate ja valitsuse osavõtul. Tootjad ja töötajad on minu arusaamise järgi n-ö all.

10:03 Esimees

Täna! Kolleeg Andres Taimla, teine küsimus.

10:03 A. Taimla

Täna! Natuke aega tagasi sa ütlesid, et Vabariigi Valitsus ja tootjad on läbirääkimised lõpetanud. Milline on sinu arvamus, kas juhul, kui see seadus nüüd vastu võetakse, esitab Vabariigi Valitsus riigieelarve eelnõus täiendavad summad, selleks et vastavalt seaduseelnõule maksta põllumajandustootjatele, ja millised need summad võiksid olla, teades läbirääkimiste tulemusi?

10:03 A. Käärma

Selle ennustamisega ma nii väga ei tegeleks. Kui eelnõu tuleb, siis sealt paistab. Teiseks, läbirääkimised peeti kehtiva tuluseaduse alusel ja too ei sätesta selliseid kohustusi kuigi täpselt. Nii et ma ei oska praegu sellele vastata.

10:03 Esimees

Täna! Kolleeg Jaanus Betlem.

10:03 J. Betlem

Aitäh, härra esimees! Austatud ettekandja, kas te võiksite täpsustada, milliseks kujuneb Põllumajandusministeeriumi ja Põllumajandus-Kaubanduskoja vaheline funktsioonide, ülesannete jaotus pärast seda, kui Põllumajandus-Kaubanduskoda on asutatud, ja mille poolest Põllumajandus-Kaubanduskoda võiks olla parem nn põllumajandustootjate huvide kaitsja kui praegune ministeerium? Ma ei mõtle ministeeriumi praeguses koosseisus, vaid ministeeriumi kui asutust.

10:03 A. Käärma

Ministeerium kui asutus on valitsuse struktuuriüksus ja ta viib ellu valitsuse põllumajanduspoliitikat. Koda on aga pärast asutamist põllumajandustootjate, -töötajate organisatsioon ja eesmärk ongi, et põllumajandustootjad, -töötajad ise saaksid võimaluse majandust edendada.

10:03 Esimees

Täna! Kolleeg Jaanus Betlem, teine küsimus.

10:03 J. Betlem

Aitäh, härra esimees! Sellisel juhul ongi mul ikka seesama küsimus, mis siit saalist ka esitati, kuid millele jäi vastamata ja mis seetõttu nõuab kordamist: milleks siis on vaja selle koja riigipoolset finantseerimist ja milleks on vaja selle koja asutamisel riiklikku, ettenähtud regulatsiooni, kui see vastandub, nii nagu te ütlesite, Põllumajandusministeeriumile, mis on riiklik institutsioon?

10:03 A. Käärma

See ei vastandu, nad on lihtsalt erinevad asjad ja erinevad asjad ei tarvitse alati olla vastandlikud asjad. Raha on tarvis selleks, et koda käivitada, kuna põllumajandustootjail seda raha ei ole. Praegu kehtivas eelarves ja võib-olla ka tulevases eelarves on näiteks Taluliidu ja Põllumajandustootjate Liidu toimimiseks mingid rahad eraldatud. See on täiesti normaalne lähenemine.

10:03 Esimees

Täna! Ma palun kolleeg Ants Käärmaal vastata nüüd kirjalikele küsimustele.

10:03 A. Käärma

Daimar Liiv ütleb, et minu vastusest tema küsimusele tolliväärtuse määramise seaduse rakendamise kohta sai ta aru, et mul puudub usaldus rahandusministri võimetesse korraldada selle seaduse Eestile kasulikku täitmist. Ta küsib, kas sel juhul ei oleks siiski õigem täiustada nimetatud seadust, nii et rahandusminister suudaks selle täitmist tagada. Selle seaduse piires teeb rahandusminister kahtlemata oma parima ja täidab seda seadust, kuid seadus ei reguleeri neid valdkondi, mida käsitleb turukorralduse seadus. Te peaksite sellega nõustuma. Tolliväärtuse määramise seadus juba oma nime tõttu räägib ühest asjast, sissetoodava kauba hinnast. Teine küsimus, arvatavasti Feliks Unduskilt: "Kodukorraseadus ei näe tõepoolest ette nõuet anda eelnõu arutamiseks majanduskomisjonile. Kas teie arvates ei oleks see olnud aga vajalik sisuliselt, kuna tegu on nii olulise, majanduselu puudutava eelnõuga?" Kahtlemata oleks võinud seda ka ametlikult teha. Eelnõu jagati kõigile Riigikogu liikmetele umbes kolm kuud tagasi. Ma arvan, et sellest ajast piisab kõigile oma initsiatiivi, huvi ja muudatuste tegemise soovi näitamiseks. Peale selle on majanduskomisjon tõesti tööga väga koormatud. Eiki Nestori küsimus: "Ühiskondlikule organisatsioonile Kodukaitse kavatsetakse 1996. aastal eraldada 6,5 miljonit krooni. Miks ei saa seda teha põllumeeste poolt moodustatavale kojale?" Ma küll ei näe seost Kodukaitse ja koja vahel, aga kus on öeldud, et kojale ei saa raha eraldada? Ma ei saa küsimusest aru. Proua Hänni küsib, milline on komisjonile esitatud Vabariigi Valitsuse seisukoht seaduseelnõu 46 suhtes. Sellele ma juba vastasin. Ma väga vabandan, et ma ei mäleta, kes küsis. Ja rohkem küsimusi ei ole. Aitäh!

10:03 Esimees

Kas kolleeg Ignar Fjukil on küsimus? See on teine, nii et palun, kolleeg Ignar Fjuk.

10:03 I. Fjuk

Härra esimees, mul on ettekandjale järgmine küsimus. Vastavalt Taluliidu informatsioonile pole Eesti probleem mitte see, et piimaga ei ole midagi teha, vaid see, et kõigile tootjatele piima ei jätku. Mismoodi kavatses Põllumajandus-Kaubanduskoda korraldada piima turustamist nii, et piima hakkaks jätkuma, ehk teisisõnu, kas äkki selle seaduseelnõu väljatulekuga ei ole hiljaks jäänud ja nüüd tuleks vaadata teisi lahendeid?

10:03 A. Käärma

Põllumajandus-Kaubanduskoja ülesannete hulka on sätestatud läbirääkimiste ja suhete korraldamine tootjate ja töötlejate vahel. Ma täpsustan: piimatootjad on siiski talunikud ja põllumajandustootjad, mitte töötlejad. Ma arvan, et töötlejatele ei jätku piima, eks ole, see on oluline vahe. Võimalik, et töötlejad peavad ka omavahel piimaturu pärast konkureerima ja see on päris normaalne nähtus, sest piima töötlemise võimsused on meil tunduvalt suuremad kui tootmise võimsused.

10:03 Esimees

Tänan! Austatud Ants Käärma, kolleegidel rohkem küsimusi ei ole. Austatud Riigikogu, avan läbirääkimised. Kolleeg Vambo Kaal.

10:03 V. Kaal

Aitäh, härra esimees! Lugupeetud kolleegid! Kuna tänane seaduseelnõu näeb ette praegu kehtiva tuluseaduse tühistamist, siis ma tahaksin juhtida tähelepanu endise seaduse §-le 6 ja praeguse seaduse §-le 5 "Riiklikud toetused". Ilmselt enamusel tuluseadust käepärast ei ole, seepärast loen selle 1. lõike teile ette: "Põllumajandusele eraldatava riikliku toetuse suurus määratakse vastavalt läbirääkimistel saavutatud kokkuleppele ja esitatakse Vabariigi Valitsuse poolt riigieelarve eelnõus Riigikogule kinnitamiseks. Riikliku toetusega taotletakse põllumajanduse tootmis- ja majandustingimuste erinevustest tingitud tulude erinevuse tasakaalustamist." See tähendab, et praegune tuluseadus võimaldab igasuguseid riiklikke toetusi, mis antakse riigieelarve kaudu. Praegu arutatav seaduseelnõu näeb ette riiklikke toetusi ainult kahe maksena või võimalusena, üks on põllumajandussaaduste tootmiseks võetud krediitide laenuintresside osaliseks katmiseks ja teine on ekspordi korraldamiseks. See tähendab, et me kitsendame tunduvalt riiklike toetuste kasutamise võimalusi. Nüüd tekib küsimus, kuidas on üldse nii kaugele jõutud, et me tahame maameestele antavaid toetusi kitsendada. See on juhtunud nii, et kui alguses esitati põllumajandussaaduste ja -toodete turu korraldamise seaduse eelnõu menetlusse, sisaldas see tunduvalt rohkem kui praegune tuluseadus ja selles ei olnud niisuguseid piiranguid. Pooleaastase menetluse käigus, kus on toimunud läbirääkimised praeguse koalitsiooniga, praeguse valitsusega, on seda seadust nii palju nullitud, et temast on mõnes mõttes palju vähem järele jäänud, kui on kehtivas tuluseaduses. Tuleb arvestada, et algselt esitatud eelnõust on praeguseks vähe järele jäänud. See on kõik. Aitäh!

10:03 Esimees

Suur tänu, Vambo Kaal! Kolleeg Eldur Parder.

10:03 E. Parder

Lugupeetud juhataja! Kallid kolleegid! Ma kuulasin hästi tähelepanelikult, lugupeetud opositsioon, teie 40 või enam küsimust. Põhiliselt olid need küsimused ikka koda, koda, koda. Ma tahaksin siis mõne sõnaga rääkida sellest kojast, millega ma olen tegelnud, ma mõtlen siin Maamajanduskoja loomist ja nüüd ka seda koda, ja natuke selgitada, mis see koda on ja miks see on selles seaduses. Me arvasime juba enne, et kõige rohkem küsimusi tuleb just koja kohta. Põllumajandus-Kaubanduskoda on selles seaduses sellepärast, et see seadus lähtub praegusest põllumajanduse olukorrast. Siin öeldi, et ei maksa tuua ajaloost järeldusi. Mina ütlen, et see ei ole õige. Kui 30-ndatel aastatel tehti Põllutöökoda, ka siis vaieldi selle üle, miks ja kellel seda vaja on, aga lõpuks tuli ikka välja, et seda oli vaja. Tekkis Munaeksport, tekkis Võieksport, mis olid selle koja allüksused. Ma usun, et tuleb päev, mil ka seesama koda on Põllumajanduskoja või Maamajanduskoja üks toimkond. Kuna praegu maareform ei liigu, omanikke ei ole, see takistab oluliselt ka Maamajanduskoja loomist, mõtlesimegi siin, et kasutame Põllumajandus-Kaubanduskoda selleks, et luua see alge. Kui tekib Maamajanduskoda, kui lõpeb maareform, siis kaob ka see. Siin oli juttu Põllumajandusministeeriumi ja selle koja vahelistest suhetest. Kallid sõbrad, igal pool, Prantsusmaal, Taanis, Rootsis on see olemas, kas koja nime all või on see põllumajandusnõukogu, mis on palju suurem ja palju võimsam organisatsioon, kui seda on Põllumajandusministeerium. Ma ütlen siin täna ausalt välja, ma ütlesin seda eile ka põllumajandusministri-le, et Põllumajandusministeerium jätab väga palju soovida. Seal peaks palju ringi tegema, muidu võib tekkida selline olukord, et Põllumajandusministeerium, nagu ütles peaminister valitsuse istungil, on kõige konservatiivsem ministeerium kogu meie vabariigis. Võib-olla on ta seda tõesti, ma ei kahtle selles, et seal tuleb väga palju ringi teha. Kui see koda tekib, Põllumajanduskoda või Maamajanduskoda, siis see ei tähenda, et tulevad juurde mingisugused uued bürokraatlikud

organisatsioonid. Ei, see just tõmbab bürokraatia Põllumajandusministeeriumist ära ja juba koos tootjatega lahendatakse probleemid teisel tasandil. Selline on see koda, selleks on teda põllumeestele vaja, et praeguses olukorras, nii kaua kui ei ole peremehi, oleks selline organisatsioon, kes reguleeriks ja sääks ekspordi ja impordi suhteid ning organiseeriks kogu seda asja. Nii palju ma tahtsin teile öelda. Aitäh!

10:03 Esimees

Suur tänu, Eldur Parder! Kolleeg Kalev Kukk.

10:03 K. Kukk

Austatud kolleegid! Nagu ma olen aru saanud, peaks selle seaduse eesmärk olema põllumajanduse kaitsmine põllumeeste endi eest. Kahjuks ei täida menetletav eelnõu seda eesmärki, aga mis parata, kui põllumeeste ja nende nimel rääkijate taotlused on erinevad. Küll ei saa ma mitte kuidagi aru, miks põllumajanduskomisjon ei taha mitte midagi kuulda Eesti toiduainete turu kvalitatiivsest reguleerimisest. Seda ei tahtnud kuulda eelmise Riigikogu põllumajanduskomisjon ja näib, et seda ei taha kuulda ka seekordne põllumajanduskomisjon. Mäletatavasti pakkusin ma eelmises Riigikogus välja ühe võimaliku ideena keelustada näiteks külmutatud liha import Eestisse. Tollane põllumajanduskomisjon ei tulnud sellega kaasa ja näib, et selle asja vastu ei tunne huvi ka tänane põllumajanduskomisjon. Ma ei tea, kas on tegemist juhusliku kokkusattumusega või mitte, kuid praegu käsilolev Rakvere Lihakombinaadi erastamine toimub suuresti aastakümneid tagasi külmutatud Ameerika liha pealt teenitud raha eest, ja selle raha on teeninud Eesti põllumehed. Aitäh!

10:03 Esimees

Suur tänu, Kalev Kukk! Kolleeg Juhan Aare.

10:03 J. Aare

Aitäh, härra esimees! Lugupeetud Riigikogu! Ma tahan rääkida põllumajandussaaduste ja -toodete turu korraldamise seaduse eelnõu §-st 7, mis käsitleb põllumajandussaaduste ja -toodete impordi reguleerimist. Muidugi võiks ju kujutleda, et Euroopas asuvad mõned hiiglaslikud külmpakid, näiteks eriti soodsates põllumajanduspiirkondades, kust siis kõik ülejäänud riigid endale vajalikku moona lennukite, laevade või hiiglaslike autodega koju tooma hakkavad. Kindlasti leidub inimesi, kellele niisugune olukord töotaks erakordselt suuri sissetulekuid. Kui kasulik oleks see kõik aga meile, kes neid toiduaineid peavad tarbima, on iseküsimus. Kuude, sageli isegi aastate ja aastakümnete jooksul sügavkülmunud toiduainete omadused muutuvad oluliselt. Lihakombinaatides räägitakse, et kui kauges minevikus kusagil välismaal kivikõvaks külmutatud lihakehad ükskord üles sulavad, siis ei lõhna see vorsti sisse minev materjal sugugi kõige meeldivamalt. Vägevate miinuskraadidega surmatud rakud ja väga mitmekülgse keemilise töötuse läbiteinud toiduained võivad küll kustutada näljatunde, kuid ei anna inimese organismile kõike seda, mis normaalseks ainevahetuseks on hädavajalik. Siit pole aga tõsiste tervisehäireteni enam kuigi pikk maa. Niisiis terve ja tugeva elujõulise Eesti Vabariigi kodaniku põhitõit peaks pärinema tema vahetust lähedusest. See peaks olema võimalikult värske, võimalikult vähe töödeldud kõikvõimalike keemiliste ühendite ja säilitusainetega. Õnneks hakatakse Eestimaal taipama, et ilusad välismaised pakendid ei tähenda alati väärtuslikku kaupa. Riigi suutlikkusel toota vajalikul määral kodumaised toiduaineid on ka sügav poliitiline tähendus. Minu arusaamise kohaselt ei tohiks riik asetada ennast mitte kunagi olukorda, kus tema rahva toidulaua üle otsustatakse kusagil mujal, näiteks Venemaal. Aga põhiosas just selle riigi leivavilja me täna sööme. Mul ei ole põhimõtteliselt midagi Venemaa võib-olla väga kvaliteetse teravilja vastu, kuid ma olen kategooriliselt sõltuvuse vastu, mis võiks välja kujuneda juhul, kui meil on kasutada ainult võõramaist teravilja. Pean vajalikuks rõhutada, et toiduainete tootmist ja töötlemist tuleb käsitleda kui meie riigi normaalse eksisteerimise ülitähtsat komponenti. Põllumajanduse ja põllumajandussaadusi töötleva tööstuse arengust sõltub olulisel määral meie riigi maakondade tulevik. See aga, kuidas näeb välja elu maakondades, ei ole mitte ainult majanduse, kultuuri või sotsiaalelu valdkonda kuuluv teema. Olukord maakondades seondub otseselt Eesti Vabariigi julgeoleku ja kaitsevõimega. Kodumaise kõrgetasemelise põllumajanduse olemasolu ei ole minu arvates Eesti Vabariigi julgeoleku huve silmas pidades sugugi väiksema tähtsusega kui meie ühinemine Euroopa Liidu või NATO-ga. Tõeliselt iseseisva riigi üks põhitunnuseid ongi see, et riik otsustab ise, kuidas ja missugustel tingimustel keegi teine väljastpoolt

tulija tema territooriumil kaupleb. Siinjuures ei tohi me hetkekski unustada, et see Euroopa, mille poole me nii innukalt tüürime, säilitab kaitsetollide süsteemi ja toetused põllumajandusele ka XXI sajandil. Tõsi, võib märgata toetuste vähenemise tendentsi, kuid lähematel aastatel jäävad need vähemalt 2/3 ulatuses siiski alles. Tähtis on seegi, et ka kärbitud toetused on kümneid kordi suuremad rahadest, mis Eestimaal seni põllumajanduse arendamiseks on eraldatud. Minu arusaamist mööda ei ole praegu kõne all oleva eelnõu § 7 mõte juhtida Eesti Vabariiki mingisugusesse isolatsiooni või eraldatusse. Igaüks, kes on Saksamaal, Prantsusmaal või paljudes teistes Euroopa riikides käinud, teab, et kõikjal domineerivad kohalikud toiduained. Niisugune olukord saavutatakse muu hulgas ka tollipiirangute kaudu. Niisiis midagi erakorralist, erandlikku või lubamatut see Eesti poolt kehtestatud tollitõkete süsteem olla ei saa. Lisaks sellele tuleks minu arvates oluliselt tõhustada kontrolli sisseveetavate toiduainete üle. Eesti riik peaks lõpuks ometi hakkama käituma nii, nagu Euroopas kehtivad kombes seda nõuavad. Tollimaksudest laekuv raha võimaldaks aga investeerida põllumajandusse nii, et ei tekiks täiendavat koormust riigieelarvele. Praegune absoluutne kauplemise vabadus tähendab aga seda, et Eesti riigil jääb aastas saamata ligikaudu 150 miljonit krooni.

10:03 Esimees

Kas kolleeg Juhan Aare palub lisaaega?

10:03 J. Aare

Aitäh! Kohe lõpetan, üks lause. Küll aga mõistan ma, et nii mõnelegi kaupade sissevedajale või hulgiladude keti omanikule meie niisugune otsus eriti meelt mööda ei ole. See vähendab nende ekstrakasumit, mida praegune imporditollide puudumine Eesti Vabariigi territooriumil neile võimaldab. Me peame täna langetama otsuse, mis seondub meie kaugema minevikuga ja mis arvatavasti mõjutab väga oluliselt Eesti riigi ja rahva lähemat tulevikku. Ma usun, et me võtame vastu õige ja Eesti riigile kasuliku otsuse. Tänan tähelepanu eest!

10:04 Esimees

Suur tänu, Juhan Aare! Kolleeg Ülo Uluots.

10:04 Ü. Uluots

Suur tänu, härra esimees! Kallid kolleegid! See oli vist möödunud nädalal, kui meie lugupeetud põllumajandusminister näitas televisioonis, kui palju eestlane sööb Eestimaal tehtud toitu. Mulle jäi sealt meelde, et leiba oli vist 92%. Ilus number, kuid ausa inimesena tunnistas ta, et 75% sellest leivast on tehtud Venemaalt sissetoodud viljast. Teda vaadates tuli mulle lapsepõlvest meelde, kuidas käitsid meie riigiisad 1937. või 1938. aastal. Puhk ja Pojad ning teised Tallinna leivaküpsetajad ostsid sisse Kanadast nisu, laevad seisid Tallinna reidil, ja see nisu maksis 6 senti kilo. Samal ajal oli kokkuostuhind Eesti põllumehele 18 senti kilo. Juhul kui see vili oleks lastud turule, oleks see -- võib-olla pole see parlamentaarne sõna -- pannud kabelimatsu meie põllumehe taskule. Ja mida tegid meie riigiisad? Nad ostsid selle vilja ära, värvisid selle punaseks (ma olen seda punast vilja näinud) ja müüsid selle põllumehele seatoiduna 8-9 senti eest maha. Nii et Eestimaa sead sõid terve aasta punast jahu. Sellel oli oma tagajärg, aga see oli ainult Gori silmade läbi vaadatuna. Gori leidis äkki, et need inimesed, kes seda liha sõid, olid läinud ka natuke punaseks, kihupunaseks. Sotsiaaldemokraatliku partei read olid täienenud ja tänu sellele juhtus see, mis sündis 1940. aastal: sotsiaaldemokraadid läksid venelaste kampa. Pärast Molotovi-Ribbentropi pakti müüs Venemaa Saksamaale kuue aasta söögivilja. Saksa sõdur sõi kuus aastat Venemaa leiba. Mina sõin 1942. aastal Saksa sõduri leiba, mis oli ahjust tulnud 1939. aastal. Saksa sõdur sõi Venemaa leiba ja kaotas sõja. Ja nüüd sööme meie jälle Venemaa leiba. Ma tahan sellega öelda, et võõra leiva söömine on rahvusele ohtlik. Rahvas peab sööma oma leiba, see on strateegiline küsimus. Ei ole minu välja mõeldud deklaratsioon, et riik, kes ei suuda toita oma rahvast, ei ole oma rahvast väärt, sest ühel ilusal päeval ootab teda ees häving. Ja ma ütlen teile, et minu jaoks on ükstakõik missugune seadus, mis on suunatud sellele, et me hakkaksime sööma oma toitu ja et me ei viskleks nagu viidikad konksu otsas teiste riikide käes, küllalt hea, et see ühehäälselt vastu võtta. Minust vasakul istub koalitsioon ja siin istub opositsioon. Teil on erimeelsused ja vastumeelsused ja igasugused muud meelsused, aga teate, mis teid ühendab? Kõht ja kõhu täitmine. Ja tänane seadus on suunatud sellele, et kõhu kaudu me oleksime üksmeelsed ja võtaksime selle seaduse vastu. Ma tänan! (Aplaus.)

10:04 Esimees

Suur tänu! Kolleeg Mihkel Pärnoja.

10:04 M. Pärnoja

Austatud härra esimees, lugupeetud Riigikogu! Eelkõnelejal, endisel kommunistil Ülo Uluotsal on muidugi kasulik teha ajaloos teatud korrektiive ja natuke sõnu vahetada. Minu mäletamist mööda läksid venelastega kampa kommunistid. Aga see selleks, see ei puuduta käesolevat eelnõu. Ma ei hakka selle eelnõu sisu kohta praegu midagi ütlema, siin on teisi, asjatundlikumaid inimesi, ja alati on põllumehed öelnud, et linnamehed ei jaga põllumajandusest midagi, aga kipuvad oma nina sellesse toppima. Seetõttu räägin ma eelkõige eelnõu kvaliteedist. Ma kahtlen tõsiselt, kas sellise kvaliteediga eelnõu üldse tööle hakkab. Kõigepealt alustame pealkirjast. Selle eelnõu pealkiri on "Põllumajandussaaduste ja -toodete turu korraldamise seadus". Ja ka seaduse §-s 1 on öeldud, et see kehtestab turu korraldamise ning põllumajandustootjate ja Vabariigi Valitsuse vaheliste suhete reguleerimise alused. Turu korraldamise aluseid selles seaduses tegelikult ei ole. Välja arvatud võib-olla § 7, mis on ka nii ebamääraselt sõnastatud, et seda ei saa käsitleda turu korraldamisena. Seetõttu võiks selle eelnõu pealkiri olla pigem "Põllumajanduse riikliku toetamise seaduse eelnõu". Sellisel juhul vastaks see võib-olla täpsemalt sisule. Teiseks § 2, mis käsitleb seaduses kasutatavaid mõisteid. Põhiline mõiste, mis oleks vaja siin sätestada, ongi seesama põllumajandussaaduste ja -toodete turg, seda mõistet siin aga ei ole. Puudub selgus, kas see on mingi eriline turg ja kas sellel turul on oma erilised seaduspärasused, mida on vaja reguleerida eraldi seadusega. Number 3 all on tulu mõiste. Mis tähenduses seda mõistet kasutatakse, seda sellest eelnõust ei selgu. Kui seda kasutatakse tulumaksuseaduses toodud tähenduses, siis võib tekkida olukord, kus terve rida põllumajandustootjaid langeb selle seaduse toimealast üldse välja, kuna tulumaksuseaduse tähenduses nad tulu ei saa. Nende puhastulu või see, mida käsitletakse ka kasumina, on 0 või isegi negatiivne. Kui seda on soovitud, siis ma arvan, et ülekohut tehakse paljudele praegustele põllumajandustootjatele, kes jäävad selle seaduse toime alt välja ja seetõttu neid soodustusi, mis siin tahetakse anda, ei saa. Paragrahv 2 5. alapunkti all on defineeritud taotlushind ja on võetud sisse uus mõiste, mis on jäetud lahti mõtestamata, see on eesmärkhind. Seetõttu jääb see definitsioon täiesti arusaamatuks. Peale selle on muidugi ka tekstilisi ebaselgusi. Mõne sätte puhul ei ole üldse võimalik aru saada, millest räägitakse. Aga põhiline probleem, mida tasub eraldi käsitleda, on Põllumajandus-Kaubanduskoda, millest räägitakse §-s 6. Ma püüan käsitleda sellega seonduvaid õiguslikke aspekte. Kui ettekandja ütles, et Põllumajandus-Kaubanduskoda on mittetulundusühing, siis mulle jääb täiesti arusaamatuks, kuidas praegu kehtivate seaduste alusel saab Vabariigi Valitsus asutada mittetulundusühingu. Vabariigi Valitsus võib asutada valitsusasutusi, mittetulundusühingu asutavad selle ühingu liikmed ja nendel isikutel, keda siin on mainitud, mitte ei ole õigus olla liige, vaid nad on liikmed siis, kui nad esitavad vastava avalduse ja see rahuldatakse. Täpselt samuti on ka Põllumajandus-Kaubanduskoja juhtimisega, selle nõukogu koosseisu nimetab Vabariigi Valitsus. See vastuolu mittetulundusühingute seadusega tuleb minu arust siit küll kõrvaldada, vastasel juhul on tegemist täieliku segadusega seadusandluses. Aspekt, millele ma oma küsimusega juhtisin tähelepanu, vajab eraldi käsitlemist ja ilmselt ka korrigeerimist. See on § 6 2. lõige, milles on öeldud, et koja rakendamiseks eraldatakse riigieelarvest rahalisi vahendeid kuni kolme aasta jooksul, alates käesoleva seaduse jõustumisest. Riigieelarve seaduse järgi peaks olema täpselt öeldud, kui palju vahendeid eraldatakse, vastasel juhul tekib sellel pinnal vaidlus. Kui viidates sellele seadusele nõutakse, et riigieelarvesse on vaja vastavad vahendid sisse panna, siis tekib küsimus, millises ulatuses. See ulatus, nagu ma ütlesin, võib olla alates 0-st kuni kolme või veel enama miljoni kroonini. Samal ajal ühiskondlikke organisatsioone toetatakse riigieelarvest ilma selleta, et see oleks seaduses sätestatud, nii nagu ka ühes küsimuses mainiti, toetatakse ühiskondlikku organisatsiooni Eesti Kodukaitse.

10:04 Esimees

Kas kõneleja palub lisaaega?

10:04 M. Pärnoja

Aitäh, lisaaega ma ei palu, ma tahan oma kõne lõpetuseks öelda, et seaduseelnõu kvaliteet ei vasta sellele, et Riigikogu saaks selle vastu võtta.

10:04 Esimees

Suur tänu, Mihkel Pärnoja! Kolleeg Lembit Arro.

10:04 L. Arro

Aitäh! Lugupeetud Riigikogu! Ma tahaksin natuke vastu vaielda Vambo Kaalu sõnadele, et see seadus piirab põllumajanduse toetamist. Ma arvan, et selle seaduse piires need punktid, mis siin ette nähtud on, ei ole erilised piirangud. Peale selle võib põllumajandusele teha veel teisigi soodustusi, näiteks kas või maksukorralduse seadusega, ja kui vaja, lisada veel § 5 maksusoodustustest, mille kohta on ka 15. parandusettepanek. Kui Vambo Kaal seda toetab, siis toetan ka mina. Peale selle on meil veel olemas regionaalpoliitika, millega toetatakse tervet maaelu jne. Ma kordan veel: see seadus puudutab põhiliselt ainult põllumajandussaaduste tootjaid ja nendele teatud tingimuste loomist. Siin oli terve rida küsimusi ja mul on hea meel, et ka Siim Kallas on pannud ennast sõnavõtjate nimekirja, sest tahaksin Reformierakonnalt küsida ühte asja. Reformierakonna põhiloosung valimiste ajal oli "Arukus ausse, jõukus majja!". See oli peaaegu kõikidel plakatitel. Kui aga nüüd põllumehed tahavad midagi teha, et põllumeestel tootmine oleks tasuv? Me teame, et praegu on põllumajanduses kõige madalamad palgad, on kohti, kus makstakse 300 ja 500 krooni kuus. Keskmine vabariigis on võib-olla 1000 krooni piires, ainult üksikud põllumajandusettevõtted suudavad töotajale natuke maksta. Kellele me siis, Reformierakond, jõukust soovime? Kas ainult pankuritele? Võiks ikka arvestada ka seda, nagu härra Uluotski ütles, et tootmisharu, mis toidab rahvast, võiks tasuvamalt toota ja need tootjad võiksid ka natuke inimlikumalt elada. Aitäh!

10:04 Esimees

Suur tänu, Lembit Arro! Kolleeg Vootele Hansen.

10:04 V. Hansen

Austatud esimees! Auväert Riigikogu! Enne kui rääkida sellest konkreetsest eelnõust, tahaksin ma siiski teha mõningaid märkusi eelnenud kõnede kohta. Kõigepealt austusest Eesti esimese parlamendi, Asutava Kogu esimehe sotsiaaldemokraat August Rei vastu pean siiski ütlema, et sotsiaaldemokraadid ei läinud 1940. aastal meie kodumaad okupeerinud võimu teenistusse. Seda võisid teha enamasti iseseisvad sotsialistid, kes vahepeal liitusid sotsiaaldemokraatidega, aga hiljem lahkusid sellest erakonnast, nagu Hans Kruus ja teised taolised. Samuti võiks öelda, et meie ühine armastus kõhu kaudu on tõesti kasvanud, rahalises väärtuses 90% meil müüdavatest toiduainetest on kodumaise päritoluga. Alles hiljuti oli see protsent 80% ja see kasvab praegu. Aga nüüd eelnõust endast. Paragrahv 7 räägib põllumajandustoodete impordi reguleerimisest. Öeldakse, et on piirangud. Täiesti lootusetu on niisugust küsimust lahendada kahelõikelise paragrahviga. Mida need piirangud endast kujutavad, millistel tingimustel, kes need sisse seab, kas piirang on kvoot, kas see on näiteks tollimaks, kas piirang tuleneb tolliväärtuse määramise seadusest, milline seos on sel tolliväärtuse määramise seadusega? See jätab mulje, et püütakse mingit suurt küsimust lahendada kaheksaparagrahvilise seadusega, rääkimata mehhanismist, nendest tingimustest ja toimest. Teine samasugune küsimus tekib §-des 3 ja 5, riiklikud toetused ja neis mainitud läbiväärtuste teemad. Krediidisoodustus. Kuidas see realiseerub, mis tingimustel, kas enne krediidi võtmist on see soodustus juba kokku lepitud, et krediidiandja, kommertspank, nagu öeldi, teab ka, et on selline soodustus, järelikult on tal selle laenu tagasisaamine kindlam. Või võetakse enne laen ja siis minnakse soodustust küsima? Milles seisnevad need regionaalsed iseärasused? Kes need kindlaks määrab? Mitte mingit vastust sellele küsimusele. Nüüd jõuame kojani. Tõepoolest, võime öelda, et sellel koyal on olnud ajalooline traditsioon, aga me ei saa ära unustada, et koda, mis loodi vist 1926. aastal, oli meie mõistes tegelikult avalik-õiguslik isik. Sinna kuulumine teatud tingimustel oli ettevõtjatele kohustuslik. Meie selles seaduses ütleme, et ei ole kohustuslik. Tookord, 30-ndatel aastatel selle koja kaudu läbiviidud mitmed kasulikuks osutunud munaekspordid, piimaekspordid jne olid monopolid, seaduse alusel garanteeritud. Kas me läheme samale tee, sest võib-olla oleks otstarbekas, et kodumaised eksportöörid ei konkureeriks omavahel välisurul? Siis me peaksime seda ütlema. Sellest ei ole jällegi sõnagi juttu, kus see reguleeritakse, kes seda ütleb. See koda oli esimesel lugemisel, nagu selgus, riigiasutus, teisel lugemisel me saime teada, et ta on mittetulundusühing, meile ei ole antud mitte mingit seletust, miks esialgselt kontseptsiooni muudeti. Kes seda tegi ja kelle taotlusel? Miks arvatakse, et mittetulundusühing on parem? Kui ma oleksin põllumajandustootja ja ma ei astuks mittetulundusühingusse, selle põllumajanduskoja liikmeks, siis järelikult mul ei ole kohustust liikmemaksu maksta ja oletame, et ma ei osale ka koja nõukogu või

koja juhtkonna moodustamisel. Aga selle seaduse kohaselt peab Põllumajandus-Kaubanduskoda esindama ka minu huvisid, kuna § 6 3. lõige ütleb, et ta korraldab põllumajandustootjate, -töötlejate, hulgiostjate või nende ühenduste vahelisi läbirääkimisi. Järelikult ta räägib ka nende eest ja korraldab ka nende jaoks läbirääkimisi, kes tema liikmed ei ole. Kuidas seda mõeldakse asutada? Ma usun, et enamuse ei astu selle liikmeks sel lihtsal põhjusel, et mitte makse maksta, kuna koda niikuinii esindab neid. Kõik need küsimused on vastamata. Sellest eelnõust jääb mulje, et on üks probleem, mida tahetakse lahendada. Paraku puudub kas oskus, tahtmine või suutlikkus lahendada seda küsimust korraliku seaduseelnõuga. Midagi on valijatele lubatud, mõeldakse väike linnuke kuhugi kirja panna, et näete, me oleme töö ära teinud, ja siis ära minna. Paraku selliste seaduseelnõude tegemine, mis seadusena midagi ei reguleeri, on oma valijate petmine ja petukaubaga kaugele ei jõua. Tänan!

10:04 Esimees

Suur tänu, Vootele Hansen! Austatud kolleegid, lubage korraks juhtida teie tähelepanu korruptsioonivastase komisjoni esimehe Jaan Pööri märkusele. Nimelt teates deklaratsioonide esitamise kohta, mis on teie kõigi laudadel, on vale aadress, peab olema Rahukohtu 1, mitte Riigikohtu 1. Kolleeg Jüri Adams.

10:04 J. Adams

Aitäh, härra esimees! Lugupeetud kolleegid! Kui laps kasvab, areneb ja õpib, siis on täiesti loomulik, et ta omandab mõisteid vaevaliselt. Ta eksib, tal on probleeme sõnade leidmisega, millega ühte või teist mõistet tähistada. See on loomulik, niimoodi laps kasvab ja arenebki. Kui Riigikogule esitatakse eelnõu, mille mõisteline ja keeleline tase on kõnelema õppiva lapse võimete tasemel, siis on midagi äärmiselt korrast ära, ja selline see eelnõu ka on. Või on tegemist grandioosse valega, millele on teadlikult välja mindud? See vale või siis täielik abituse algab, nagu siin juba öeldi, pealkirjast peale, tegelikult peaks pealkiri olema ilmselt "Põllumajandustootmise tasuvuse korraldamise seadus", siis saaksime üldse peale hakata, sest nagu siin ka härra Pärnoja juhtis tähelepanu, turuga ei ole sellel eelnõul mitte midagi tegemist. Kui tuleb pealkiri "Tasuvuse korraldamise seadus", ma toetaksin hea meelega, sest tasumise probleem, tasuvuse probleem on Eesti ühiskonnas ja majanduses praegu olemas. Edasi. See eelnõu koosneb nõukogulikust sõnademulinast. Suurel määral sellisest mulinast, mille puhul keegi ei tea, mida see tähendab. Hea küll, ma saan aru, kui siin öeldakse, et naturaalselt, tähendab, tõenäoliselt töötlemata kujul, kuid mis on realiseerimine, ma ei suuda küll aru saada, mida see mõiste võiks üldse tähendada. Järgmine, mis ajab kõik mõisted täielikult sassi, on sõna "hind" kasutamine selles eelnõus, sõna "hind" kasutatakse selles eelnõus kõikvõimalikes tähendustes, millel ei ole hinnaga mitte midagi ühist. Juhin tähelepanu, lugupeetud autorid ja kolleegid, et hind on selline majandusmõiste, mis tähendab mingit rahasummat, millega mingisugune kaup vahetab omanikku. Taotlushinnad, millest siin räägitakse, ei ole loomulikult hinnad, vaid need on hinnataotlused. Kui räägitakse eesmärkhindadest, siis tõenäoliselt on need hinna eesmärgid. Mis võiks olla miinimumhind, kas see peaks olema n-ö madalaim hind, millega tootja oleks nõus müüma, seda tuleks täpsustada. Järgmine on riiklike toetuste või üldse toetuste küsimus. See äärmiselt oluline ja mahukas teema on mahutatud kaheksasse lühikesse ritta, millest me ei saa teada, kellele need toetused on mõeldud, kuidas need on mõeldud, kas otseselt toetajale või vahendajale, kas need on otsesed või kaudsed. Parempoolsete veendumustega poliitikuna toetan põhimõtteliselt kõiki otseseid toetusi, otse tootjale, mis on individualiseeritavad. Teised toetusliigid. Tüüpiline on selline toetuse liik, mida kasutatakse näiteks Tallinna ühistranspordi toetamisel. See ei ole mingil juhul individualiseeritav, see on kaudne, sellist parempoolset poliitikat toetada ei saa. Põllumajandus-Kaubanduskoja moodustamise idee kohta on siin öeldud juba ühte, teist ja kolmandat, see on üks tüüpiline näide meie ajal kasutatavatest võtetest, kuidas mingisuguse kaastunnet äratava loosungi varjus rünnata riigi rahakotti. Parempoolne poliitiline seisukoht on väga lihtne, härrased: looge oma organisatsioon, näidake, et see on üldse võimeline midagi tegema, ja siis tuleb teile toetus, mitte nii, et enne käsi riigi rahakotti ja siis vaatame, kas me midagi teeme. Ja lõpuks, turg praeguse Eesti majanduse mõistes on selline tegevus, kus ostja ja müüja saavad omavahel vaba kokkuleppe alusel hinnas kokku leppida. Kõiki neid, mis ei ole vabad kokkulepped, ei ole kombeks praegusel ajal turuks nimetada. Aitäh!

10:04 Esimees

Suur tänu, Jüri Adams! Kolleeg Paul-Eerik Rummo.

10:04 P.-E. Rummo

Härra esimees! Lugupeetud kolleegid! Praegu menetletav eelnõu on minu sügavat veendumust mööda üks kõige küündimatumaid eelnõusid, mis siin Riigikogu saalis ja Riigikogu komisjonides on kunagi menetlemisel olnud. Ma tahtsin sellest veendumusest vabaneda, aga kuulates rohkearvulisi vastuseid rohkearvulistele küsimustele, süvenes see veendumus paraku veelgi. Seaduse regulatiivne mõju oleks äärmiselt nõrk ja selle regulatiivspiirkond äärmiselt kitsas. Ma ühinen siin eelkõneleja Jüri Adamsiga, kes ütles, et eelnõu koosneb suurelt jaolt tühjast sõnademulinast, kus paljude mõistete tähendust ka eelnõu esindajad ise ei suuda eelnõu kommenteerides ühemõtteliselt avada ja need ei ole ka eelnõu tekstis avatud. Kõige problemaatilisem osa selles eelnõus on kindlasti § 6, Põllumajandus-Kaubanduskoda. On kaks võimalust, mida sellise organisatsiooni loomisega on taotletud, ükstapuha, kas taotlejad seda tunnistavad või mitte. Üks on see, et on võetud või tahetakse võtta suund demokraatlikult riigiehituse teelt, suund võetakse korporatiivse ühiskonnakorralduse poole, kus olulisi riigi ja rahva elu küsimusi ei otsustata demokraatlikul teel ja valitud organite kaudu, vaid ülalt alla loodud korporatiivsete ühenduste kaudu. Siin on küll jäetud selline, ma ütleksin, silmakirjalik mulje, et kuna Põllumajandus-Kaubanduskotta kuulumine on vabatahtlik, siis just nagu ei olekski tegemist sellise sundkorporatiivsusega. Kuid ma väidan, et see mulje tahetakse jätta kunstlikult, et see on silmakirjalik väide. Juhul kui mõni asjahuviline, potentsiaalne liige ei soovi kuuluda Põllumajandus-Kaubanduskotta ja temale siiski laienevad liikmete õigused, siis järelikult rakendatakse tema suhtes survet, õiguste ja kohustuste pealepanemist vastu selle konkreetse subjekti tahtmist. Kui ta aga tahab sellesse kuuluda ja astub sellesse lihtsalt sellepärast, et ilmselt hakkaks see Põllumajandus-Kaubanduskoda mängima täiesti ühemõttelist, ettekirjutavat rolli kogu kõnealuses sfääris, põllumajanduse ja põllumajandustoodete kaubandamise sfääris, siis lõppkokkuvõttes moodustub üks suur riiklikult ülalpeetav ja seaduse jõul tegutsev kontsern, kes paneb ühe turusektori täielikult oma kontrolli alla, lõpetab ära igasuguse vaba konkurentsi ühes väga suures sektoris. See on juba täielikus vastuolus selle Eesti arenguteega, mille kohta, mina küll arvan, on ühiskondlik kokkulepe või rahvuslik leppimus Eestis juba olemas. Nii et Põllumajandus-Kaubanduskoja loomine sellisel kujul, nagu eelnõu ette näeb, viib meid väga kaugele eemale sellest teest, mille Eesti on endale valinud juba hulk aega tagasi. Teine võimalus, kui me niisugust väga karmi tõlgendust ei taha näha, on see, et tegemist on lihtsalt saamatuse ja küündimatusega ja et selle eelnõu koostajatel ja esitajatel ei ole arusaamist, mismoodi moodustuvad, funktsioneerivad ja missuguses suhtes riigiga ning omavahel on mitmesugused ühiskondlikud organisatsioonid, mitmesugused kodanike ühendused. Ka siin ei saanud me rohkearvulistele küsimustele ühemõttelist vastust ja ma väidan, aga aeg ei luba seda küll enam üksikasjaliselt tõestada, et Põllumajandus-Kaubanduskoda sellisel kujul, nagu see siin on, oleks vastuolus juba praegu olemasolevate mitmesugust tüüpi kodanike ühenduste tegevust reguleerivate seadustega ning on ette vastuolus mittetulundusühingute seadusega. Aitäh!

10:04 Esimees

Suur tänu, Paul-Eerik Rummo. Kolleeg Valve Raudnask.

10:04 V. Raudnask

Tänan! Austatud juhatus, austatud saalisviibijad! Mina kuulun ka selle saamatu ja küündimatu seltskonna hulka, kes seda seaduseelnõu püüdis teha. Ja seetõttu, et ma sellesse seltskonda kuulun, alustaksin tsitaatidega, toetudes teistele. Stolõpin on öelnud: "Mulle pole tähtis, kas mind nimetatakse tagurlaseks või edumeelseks, tähtis on ainult see, et mu toimetamiste tagajärjed oleksid head." Väino Sarnet on öelnud: "Oma lastel ei soovita ma põllumajandust õppida, liialt ühekülgne amet ja ega see raha ka sealt kergesti tule." Karl Vaino: "Vilja on siiski kasulikump sisse tuua, sest meil väga kehv ilmastik on." Tartu Ülikooli professor Jüri Talvet: "Ilmselt pole terve mõistuse kojukutsumine riigis, mis egoismist näib oma moraalse aluse tegevast, mingi argument, nagu pole ka ajalugu, kultuurirahvus, kuigi meie praegune president neid veel oma kõnedes tarvitab." Rein Taagepera: "Me oleme liikumas tootmisühiskonnast teabeühiskonna poole, aga kiputakse unustama, et ka seal midagi tootma peab." Kas ma siiski ise ka julgeksin midagi arvata? Siiski sõandan julgeda. See seaduseelnõu kaitseb õige pisut, tõepoolest, õige pisut eesti leiba. Ja ma arvan, et oma leib, korralik leilisaun ja vaba ajakirjandus on kolm asja, mis aitavad eesti rahval püsima jääda. Eile kõneldi siin imeliselt palju rahvuslike huvide reetmisest. Pean Eesti rahvuslike huvide reetmiseks seda, kui Eestimaa antakse ohakatele. Tänan!

10:04 Esimees

Suur tänu, Valve Raudnask! Kolleeg Arvo Sirendi.

10:04 A. Sirendi

Austatud juhatus! Lugupeetud Riigikogu! Esmaspäeval, kui ma vaatasin käesoleva nädala plaani, võisin mürki võtta, et siin hakkab toimuma midagi niisugust, nagu siin täna toimubki, ainult see on toimunud tükk maad õudsemal ja jälgimal viisil, kui ma võisin ette kujutada. Mind paneb imestama vahest see, et need inimesed on valmis loobuma normaalsest sõnavarast, nimetama eelnõu selliste sõnadega, mida võib-olla poleks viisakas korratagi, nagu "küündimatu sõnademulin" jms, sealjuures on tegemist haritud inimestega. Täna nägime, et inimesed on loobunud olemast vabad, rahulikud, ja seaduse vastuvõtmise asemel tegelevad vabatahtlikult enesepiinamisega eneserahuldamise eesmärgil ning esitavad ulatuslikult küsimusi, millel pole sisu ega vormi. Seda nimetatakse parlamentaarseks masohhismiks. See võttis täna tõepoolest erakordsed mõõtmed ja vahetevahel tundus, nagu oldaks asutud parlamentaarse sadismi teele, et tekitada etlemisega füüsilist või vaimset valu nendele teistele, kes pidid seda jama siin kuulama. Selles mõttes on tänane päev väga õpetlik ja me ei ole opositsioonis täna sugugi eksinud. Midagi niisugust me kartsime juba siis, kui ühel esmaspäeval tuli ulatuslik küsimuste laviin, ja siis, kui olid siin majandusministrile umbusalduse avaldamise küsimused. Siis olite selle tribüüni ja küsimuste võimalused küll enda kätte haaranud, aga teil ei olnud midagi ütelda ega ka küsida. Nende küsimuste ja siin esinemiste eesmärk on olnud tänase päevani (ma usun, et see ei jätku) püüda võimalikult takistada nende seaduste vastuvõtmist, mis Eesti riigile on hädavajalikud, et pääseda sellest majanduslikust olukorrast, kuhu paljud teie hulgast on Eesti riigi viinud, sellest kaubanduse defitsiidist, mis takistab praegu oma tarbeks ja ekspordiks kaupa tootmast, et mahajäämusest lõpuks üle saada. Ma arvan, et opositsioonil oleks, kui kasutada Mart Laari väljendust, aeg mõistusele tulla ja asuda konstruktiivsele, Eesti arengut soodustavale seadusloomele, mis on meile rahva poolt ülesandeks antud. Tänan teid kuulamise eest! (Aplaus.)

10:04 Esimees

Suur tänu, Arvo Sirendi! Kolleeg Liia Hänni.

10:04 L. Hänni

Austatud juhatus! Lugupeetud kolleegid! Pärast härra Sirendit on mul raske esineda, sest väljendusvahenditest jääb puudu, ma peaksin teile kas laulma või tantsima, et samuti aplausi ära teenida. Aga ma siiski proovin. Vana tõde, mida härra Uluots meelde tuletas, et armastus käib kõhu kaudu, on eesti naistele lapsest peale pähe tuubitud. Nii lähevadki eesti naised poodi ja ostavad toitu, mis on toodetud põhiliselt Eestimaal. Kui poes käiksid eesti mehed, siis -- ma kardan küll -- oleks rohkem turgu sisseveetud, külmutatud lihast toodetel, mida praegu suures kasusaamise tuhinas usinasti ka Eestimaal toodetakse. Nii et minu arvates on eesti naised eesti põllumeest toetanud. Aga seda, mida ma praegu siin saalis kuulen, ei saa ma küll eesti maamehele kasulikuks tunnistada. Sisuliselt on see asendustegevus, sest me ei tee seda, mida peaksime tegema, vaid teeme seda, mida me oskame teha. Praegu on jõus põllumajanduse tuluseadus, mis annab mehhanismi demokraatlike läbirääkimiste pidamiseks põllumajandustootjatega. Nii selgub, milline on põllumajandustootjate hinnang olukorrale, et siis teha põllumajanduspoliitikat vastavalt valitsuse soovile ja riigi võimalustele. Me teame, et ka sel aastal on need läbirääkimised toimunud ja seal on vajaliku toetuse suuruses kokku lepitud. Riigieelarve eelnõu on valmis, kuid ilmselt ei suudetud valitsuskoalitsioonis kokku leppida sellises põllumajanduse toetamise tasemes, mis lugupeetud Maaliitu, Põllumeeste Kogu ja Eesti Maarahva Erakonda rahuldadaks. Seepärast tegeldaksegi asendustegevusega, püütakse jätta muljet, et käib üks kõva maarahva huvide eest sõdimine. Aga tegelikult räägivad eelarve numbrid sellest, milline on valitsuskoalitsioonis jõudude vahekord. On väidetud, et seaduseelnõu kaitseb põllumajandustootjat ja võimaldab saada soovitud tulemust, mida senikehtiv seadus ei võimalda. Kui te tähelepanelikult võrdlete kehtiva seaduse § 4, mis räägib läbirääkimiste korraldamisest, seaduseelnõu §-ga 3, siis näete seal läbirääkimiste mehhanismis ja tulemuste kajastamises ainult ühte erinevust. Selleks on läbirääkimiste tulemuste protokollimine. Sellise väikese kosmeetilise parandusega ei tasu jätta muljet, et teoksil on midagi väga suurt ja ilusat, millest maarahvas palju võidab. Siin on pikalt olnud juttu Põllumajandus-Kaubanduskojast, kuid kahjuks ei selgu, millega õieti on tegemist. Võiks ju arvata, et see

on omamoodi porgandi ja peedi hübriid, mida tahetakse luua, aga lugu on ju veelgi hullem. Minu arvates püütakse kokku panna kartulit ja lehma ning aretada sellest midagi, mis peaks olema elujõuline. Asi on ju selles, et luuakse riigi poolt asutatud organisatsioon, millele nähakse ette riiklik finantseerimine. Ühel hetkel peab sellest moodustisest saama tõeline maarahvast esindav organisatsioon, mis tegeleb põllumajandustootjate muredega. Juba ammu oleks võinud asutada põllumajanduskoja, mitte miski seda ei takista, kui ei oleks omavahelisi vastuolusid ja kui Tootjate Liit ei oleks üheaegselt nii majanduslik-poliitiline ja peale selle veel ka ühiskondlik organisatsioon. Nii et kõigepealt tuleks selgeks saada, mida tahetakse, ja siis hakata tegema kas seadust või siis eelarve kaudu taotleda tegutseva organisatsiooni toetuseks raha. Kui selline ühiskondlik organisatsioon oleks olemas, hääletaksin selle poolt, et 6,5 miljonist kroonist, mis praegu on ette nähtud Kodukaitsele, anda vähemalt 4 miljonit põllumajandustootjatele oma organisatsiooni ülesehitamiseks. Uus seisukoht seadusandluses on eelnõu § 7, mis sätestab siseturu kaitse. Minu arvates on see kõige tõsisemat arutlust vääriv teema, kuna jutt on Eesti riigipiiri kaitsest. Mitte ainult kaitsest relvaga, vaid sellest, kas me oleme valmis kehtestama kaupade liikumisele mingisuguseidki piiranguid. Selles valdkonnas valitsevad väga suured erimeelsused. Minu seisukoht on, et me peame selleks olema põhimõtteliselt valmis ja ka seadusandlikult valmis, kuid rakendama siseturu kaitset ainult siis, kui see on hädavajalik. Praegu on aga seaduseelnõus ette nähtud ainult üldise siseturu kaitse põhimõtte kehtestamine, jättes kõik ülejäänu valitsuse otsustada. Ka see ei ole õigusriigile kohane. Kõige rohkem on mulle vastumeelt see, et seaduseelnõu vastuvõtmisel tühistub seni kehtiv põllumajanduse tuluseadus, mida õieti ei ole proovitudki rakendada nii, et ta mingit tulu annaks. Kuulates tsitaate Stolõpinist Sarnetini, tuli ka minul mõte, mida võiks öelda Ivan Orav meie tänase arutelu kohta. Ma arvan, et ta võiks öelda midagi sellist: "Küll on kahju, et need tiblud lammutasid ära meie Pätsi rajatud koja, seepärast peame praegu tegelema putka ehitamisega." Aitäh!

10:04 Esimees

Suur tänu, Liia Hänni! Austatud kolleegid, meie tööaeg hakkab lõppema ja meil on jäänud veel kolm kõnet. Kuna ei ole laekunud ühtegi ettepanekut tööaega pikendada, kutsun viimaseks kõneks Riigikogu kõnepulti kolleeg Ignar Fjuki.

10:04 I. Fjuk

Austatud Riigikogu esimees! Lugupeetud Riigikogu liikmed! Mul oli ka plaanis tulla koos eelnõuga pulti ja üksikutele puudustele tähelepanu juhtida, sest tõesti neid seal on. Kuid pärast austatud kolleeg Sirendi sõnavõttu, kes ütles, et ega opositsioonil ei ole siin nagunii midagi teha, meil on enamus, ma loobun sellest. Küll aga tahaksin ma öelda, et põllumehe mure ja probleemi lahendamise asemel ehitab see eelnõu üles vaid uut bürokraatiat, et anda (Ivan Orava väljenduses) tibladele lihtsalt leiba, aga see ei aita põllumeest. Korduvalt on täna juhitud tähelepanu sellele, et käesoleva seaduseelnõu näol on tegu vaid tänase koalitsiooni valimislubaduste katmisega viigilehega ja mitte millegi muuga. Meie ei kavatse küll oma valijaid petta ega osale ka teie valijate petmisel. Teil on enamus, teil on õigus ja kohustus oma enamust realiseerida, on arusaadav, et te olete seda ka teinud, meie ettepanekuid ei ole arvestatud. Kahetsusväärne, et see on vaid nii väike samm, põllumees ootas pikemat. Tänan!

10:04 Esimees

Suur tänu! Kuna kõneks on ette nähtud viis minutit ja ma usun, et Jaanus Männik tahab selle ära kasutada, siis, lugupeetud Riigikogu, meie arutelu selles päevakorrapunktis jääb pooleli ja seda jätkab esmaspäeval kolleeg Jaanus Männik oma kõnega. Austatud kolleegid, sellega me täna lõpetame. Istungi lõpp kell 12.57.